

Előretolt helyőrség

IRODALMI-KULTURÁLIS LAP

2020. június • III. évfolyam, 5. (24.) szám • megjelenik négyhetente

2 Kozma Attila
bever egy szeget

5 Sárosi Csaba,
a pirkáló ember

9 „Hát ezekkel mi történt?
Élnek még! Hihetetlen!”
Egy kis Trianon

15 Melyek
a legdrágább
Delfin-könyvek?

A Brassói Lapok, Háromszék,
Krónika, Nyugati Jelen,
Székely Hírmondó
és Székelyhon melléklete

örökvers

Böszörményi Zoltán

Darabokra tépve

darabokra tépi a tájat
nyakam köré tekeredik a szél
ujjaim a fagyban
hótól terhes faágak
dermedt mozdulatom
és a hancurozó gondolat
örökíti meg
jeges pillanataimat
megpróbálom összerakni
e szertefújt képet
elillan minden előlem
(boglyában a Tél öröme-kínja)
ám felvillan szikrázik a pára
csodaszarvas ered ifjúságom nyomába
körbe karikába
mint az álom
szél mögött
szél előtt óvatosan
ha kell le is térdel
ezeréves vágy kúszik az égbolt
testére
liliomszínű ragyogásban
lépteimet írom
a darabokra tépett
tájra

A nagy utazás

látószög

Sántha Attila

FENYŐILLAT A SZOBÁBAN

A járványból adódó komplikációk miatt két hónap kiesés után jelenik meg az erdélyi Előretolt Helyőrség. Leálltunk mi is egy kicsit, hibernáltunk, vártuk, hogy elmúljon a baj.

Most pedig újra itt vagyunk, kétévesen. Ugyanis 2018 júliusában jelent meg az első számunk, s azóta (a mostani kiesésig) négyhetente ott voltunk az olvasók asztalán. Egy gyermek életében iszonyatosan hosszú idő ez, világokat tud

befogadni magába ezalatt; egy kulturális lap életében viszont kevés: nagyjából arra elég, hogy megmutassa, mire képes, milyen írókat-szerzőket tud maga köré gyűjteni, mennyire tud az olvasó bőre alá bújni. A kultúra lassú, és idő kell neki, hogy partot mosson.

Tudjuk, az irodalom és a kultúra nem nálunk, írónál kezdődik, hanem Önnél, az olvasónál, amikor életre kelti műveinket. Az író hiába ír, ha

nem olvassák. A színész hiába játszik, ha nem látják (apropó: a karantént éppen a színművészek szenvedték meg leginkább, hisz a teremben ülő, hús-vér néző nélkül egyszerűen elképzelhetetlen a színház). A szónok hiába beszél, ha nem hallják (éppen ezért a világ legmókásabb helye a londoni Hyde parkban kialakított Szónokok sarka, ahol mindenki elmondhatja a magáét, éppen csak nincs, aki meghallgassa).

Első pillanattól fogva azon voltunk, hogy olyan szövegeket adjunk az Ön, az olvasó kezébe, melyek nem a köldöknézésben merülnek ki (valljuk be férfiasan: az irodalom, kultúra jó része még ma is a *művészet a művészetért* elvet követi). Mi olyan alkotásokkal próbáltunk előállni, melyek a bizonyára érdekes „immanens érték” mellett figyelnek Önre is; melyek Önről szólnak, vagy legalábbis szólhatnának. Merthogy minden

idegen tőlünk, ami nem emberi (legyen az akár „immanens érték” is), ami nem rólunk szól.

Érzések, szenvedély, humor – mind olyasmiről, amit csakis az irodalom, a kultúra tud adni ebben a világban (nyilván a személyes megélésen túl). Ezt próbáljuk adni mi is Önnek, az olvasónak. És, lévén erdélyiek, azt reméljük, a fény és derű, a humor és jóság mellett egy csepp fenyőillatot is csempészünk a szobájába.

vers

Cseke Róbert

Fehérből lesz a végtelen – ez a megnyílás elve

Japán rózsaként köpül a fehér naplemente – gyors forgalomtól zengő nagyvárosi bulevardokon, ipari parkok füsternyői alatt kinyújtózva, egy mankó nélküli új világban, bekapcsolódó dohogások fehér rémületébe fagyva, önnön szégyenkezésünkbe bele-belerogyva, bögő hangszerek parazsától hevülve mindennapjainkban szép utódjaink levetett selyemruháit, a grimászokat, amelyekben mindig felpofozatlanok vagyunk, a lelkes liturgiákat és a léghajókat, majd a repülés utáni hányinger-keringőt s a verstudás előtti pillanatot – a jávai macska korszakát betűzgetjük. Érezni, ahogyan a fehérből lesz a végtelen: a horizont szimatolása bennünk – amint nyomja magát, simul és koppan – újra visszatér távolodó félrefüggőségünk a tökéletlen, a felsorolás vagy a megnyílás érthetlenségé felé, a csók és zafir ajkak csobbanásának művházába, hol a kimérendő szerelmet soha meg nem értjük.

Étek a szemnek, a szájnak

Merengő semmikben hiszek: a föld által felszürcsölt hóban, a rózsaszín-szürke ködben, a disznóól romos ürülékszagában, a könnyű emlékfoslányokban, sírás-itta szemeid melegségében, sovány vádlidban, combjaidban és legfőképpen a közelség tartalmatlanságában, csobogó megalázkodásodban.

Estéknént borzongó mélység lövell a szobahomályba, a testekbe, a tapogatózás ürességébe, az elhalt szerelem kietlen hörgéseibe, a készületlen nőnemű csodába – amint újra s újra behunynak ebbe a tévelygő mozgásba, gesztusainkban csontváz-szakállú dicséret terem.

Ólomszínű hasad kerül föl az égre, alant pedig föld-testem nyeli éltető nedvedet. Majd jönnek az újabb gyönyörtettek: együgyűen tűnnek el a húrok a porcok kiöntött, keserű illatában, rángósávba torzul az ép női test. Néha pléh-pompás körmeivel gyötör a sejtémiglen-visszanyúló, kiengesztelhetetlen vágyakozás. Ezekben a pillanatokban egy újabb pusztaság csendül

össze: mint ökrök esdekelünk a talált szerelemben, mérték-telen szelek csapdosnak vizes bőrünkön, reményteliség

havával telik meg a szem, a száj.

A mutatványos

vigasság

Kozma Attila

A SZEG BEVERÉSÉRŐL

Gondoltam, beverek egy szegét a falba, ráakasztok egy képet. A fal sem maradna olyan sivár, és mindenkinél jólesik rápillantani egy-egy kedves emlékre. Szerszám, eszköz van, tapasztalat semmi, de hátha nem fölöslegesen jártam matek-fizikára. Aztán eszembe jutott filozófiaóráról az „a priori” kifejezés is, arisztotelési értelmezésben persze, és megnyugtattam magam, nem szükséges a tapasztalatból származó ismeret, hiszen elméletből tudjuk, ha kalapáccsal ráütünk annak a szegnek a fejére, amelynek hegyét merőleges irányban, tangenciálisan a falra helyeztük, az szükségszerűen süllyedni kezd a vakolatban, a rámért ütés erejének hatására.

Az ezmesterek rutinosságát idéztem meg a fejemben, szerep ez is, menni fog. Kezdeti apró ütések, tapogatózás, nincs-e utamban vasbeton, függőleges-e az irány. Szépen haladtam, a szeg vidáman merült el a felszíni festékrétegben, alacsonyabban a vakolatban. A türelem, a precizitás, az izomkötegek létrehozta erő tudatos adagolása, visszajelzések értékelése. $F = m \cdot a$ (egy pontszerű test gyorsulása egyenesen arányos a rá ható erővel, és fordítottan arányos a test tömegével), számolt az agyam. Minél közelebb kerültem a célhoz, annál inkább kezdett átítatni a sikeresen elvégzett, nem mindennapi munka öröme és egyfajta maskulin elégtétel. Kop-kop. Kopp. Megállt. Kipkopp. Nem mozdul. Kipi-kipi-kopp! – tanácsolta az agyalapi davincsim. De nem. Nem mozdult.

– Az úrséta komoly dolog? Fontos, hogy a Hubble teleszkóp *Faint Object Camera (FOC)* helyére az *Advanced Camera for Surveys (ACS)* került? Te csak verd BÉ a szegét! – röfögött bennem a mindenkor kétkezi munkás, bölcselő mester, s kezeit kárörvendve a pufajkájába dugta. – No, eresszed! – szivott egyet a fogán, ciccentett kárörvendő mosollyal a szája szélén. – Nem menyen, ugye?! Ezek es mit min’ foglalkoznak a csillagokkal? Mit min’ kutassák az űrt? S még sétálnak es benne! Nincs mivel otthon foglalkozzanak? Hány millió dollárt pazarolnak el egy olyan hülyeségre, hogy van-e egy pohár víz a Holdon? Mi a kutyafaszának akarják tudni? Ejsze odamenyen valaki, s megissza előlük? Met nincs mivel foglalkozzanak! Adnék én dolgot nekik, neféjj! Csak adnák ide nekem aztot a pénzt, amit ők ott elgazolnak, tudnám, mire kóccsem!!! Met láttam a hírekbe, hogy hogy ülnek a nagy tudósok jó fizetésért a teleszkópba, egy csomó kámputer között. Tod’-e, egy olyan kámputer es mennyibe kerül? S még hejzza az a kicsi tévécske? S az mennyi INTERNET fogyaszthat!!! Az nekünk mejen jó lenne! De ők reja vannak kucorodva a TÁPcsöveikre, egész nap csak kávéznak,

s jól vannak, binemerszi! S mü itt döglünk meg, de őket még asse’ érdeklí, me’ a csillagokat nézik!

Karomból elszállt a lendület, a kisagyam nem számolta a vektorokat, nem jelenítette meg a folyamatot egyszerű grafikonban, nem érdekelte a szeg fejéből kiinduló visszaható erő nagyságának elemzése. A mester magánkívül folytatta:

– Nagy böcsön elvannak, DE EGY SZEGET NEM TUDNAK EL-ÜTNI!!!

Kész. Egy nagy piros ikszet rajzolt az elméleti fizikára. Kijelentése axióma-érvényű. Pillantásával megfenyegetett, hogy elmegy Magyarba’ vendég-sztárkóművesnek fajáncot s grésziát rakni, ha ezentúl nem veszem őt komolyan. S ha ő egyszer levette a kezét rólam, akkor engem az *isten elhagyott a priori s a posteriori is!*

Dühömben rásóztam a szegre, teljes erőből. Sunyin elgörbült. Most akkor patentfogóval vagy csípőfogóval húzzam ki? Szerencsére van mindkettő, mert a mester megvásároltatta velem, és nem engedte, hogy azt a pénzt olyan marhaságokra költsem, mint a Hubble felvételei a mélyűrről, második kiadásban.

– Csípőfogót, te tajdok! – ordított bennem a mester, amikor látta, hogy a patenthhoz nyúlok. Még meg is tikkadt a parizeres szendvicstől, amelyet éppen majszolt, úgy meredt rám szigorú-csalódott szemekkel, megvető fokhagymaszaggal.

Kijött a szeg, magával rántva egy tenyéryní vakolatot. A mester mérgében földhöz vágta a maradék ennivalót. A kenyér „haja” tehetetlenül csattant a földön, aztán a mester karjából kilövellő iszonyú erő hatására még pattant egyet a linóleumon, hogy másodjára teljesen szétlepcsenjen a padlón és atomjaira hulljon. $F = m \cdot a$. Nem! Ez már az einsteini $E = mc^2!$

Be akartam verni egy szegét, lakásfelújítás lett a vége. Mestert hívtam, igazit. A külvilágból. Iszonyodva nézett rám, amikor megtudta, hogy színész vagyok. A bennem lakó mester szomorúan könyökölt fejem ablakában, keserűen bölintott a kinti szakember minden egyes szavára, és nagyon sajnálta, hogy annak idején elszalasztott két nagy pofont lekenni nekem, amikor eldöntöttem, hogy mi leszek. Még 1995-ben. Némi elégtételt okozott számára, hogy nem lettem csillagász.

Vakolatgalaxisok, rigipszködők. Falfixplazma. Örvénylő diszperzittejút. Extralavabil. Fal kijavítva. Munka vége. Fizetek. A belső mester szerint ezt a pénzt megspórolhattam volna, de mindegy, most már késő. Egy jó szerelőtrusza kijött volna belőle. A lakásban új illat, mint egy frissen teremtett világban.

Elfelejtettem szólni neki, hogy oda egy szegét képzeltem...

IRODALOMTÖRTÉNET HELYETT?

Zsidó Ferenc

Elek Tibor beszélgetőkönyvének* legfőbb summája az, hogy – okosan kérdezve – a szerzőket hagyni kell megnyilatkozni önmagukról és a korszak irodalmáról. A válaszok a személyes regisztértől egészen az eszszéisztikus, összefoglaló elemzésig terjednek, így mozaikként egy (alternatív) irodalomtörténet is összeállni látszik.

A bevezető pontos eligazítást nyújt a kötet felépítéséről: „Tizenkilenc költővel, íróval készített tizenhét beszélgetés”, ráadásként („akasztják a hóhért” alapon) néhány részlet a szerzővel készült interjúkból.

Elek Tibor az erdélyi irodalom értő elemzője, kinek egész pályáját jellemzi a törekvés, hogy „megértsem és másokkal is megértessem az erdélyi írókat”. (Megj.: e munkájáért az Erdély Magyar Irodalmáért Alapítványtól Hídverő-díjat kapott.) A beszélgetések visszatérő motívuma, hogy számít-e az illető szerzőnek valamit az ő „erdélyisége”, de természetesen ennél is lényegesebb „az egyes alkotói pályák alakulástörténete, a főbb műveik poétikai természete”.

Többnyire valódi, nyilvánosság előtt elhangzott beszélgetésekről van szó, nem „manapság divatos e-mail-interjúk”-ról, vagyis adott a spontaneitás, az élőbeszéd-szerűség, a valós nyelvi interakció. A beszélgetőpartnerek „különböző nemzedékek, írói csoportosulások karakteres képviselői”, „a legfiatalabbakig”, a beszélgetések elkészülésük kronológiai sorrendjében követik egymást. Mózes Attilával indul a sorozat, mégpedig egy pályája derekán, 1987-ben készült interjúval, melyben Mózes alkotókedvének csúcán, teljes írói fegyverzetben jelenik meg, és ad csípőből szellemes, játékos, mégis mély

válaszokat. A nemzedék verbuválódásának elmaradása kapcsán például ilyen poétikusát: „Jó is volt ez az egyedüllet: megóvott a szétrebbenő nyáj melegének kihűlését követő kellemetlen borzongásoktól.”

Ceaușescu hermetikusan zárt Romániájából Mózes így látja az erdélyi és összmagyar irodalom viszonyát: „helyzetünkől adódóan bizony egyre távolabb esünk a magyar irodalom fő verőerétől, bár a lüktetés azonos ritmusú, ha az impulzus a távolság miatt késleltetetten ér is el hozzánk”. Mózes a prózairói hitvallását így fogalmazza meg: „az az író, aki pontosan kidolgozza a részleteket, a dilettáns az, aki mindig görcsösen a célegyenesre pontosít.” Mózes pályáivá szempontjából érdekes lett volna ezt a beszélgetést „felújítani”, e kérdésekkel (vagy hasonlókkal) harminc év után újra szembesíteni (de sajnos 2017-ben, e kötet megjelenésének évében Mózes Attila elhunyt).

Szilágyi István 2003-ban, a

Hollóidő című regénye megjelenését követően beszélgetett Elek Tibor, így elsődlegesen e könyv keletkezésének körülményeit, a történelmi regény mai lehetőségeit járják körül. Érdekes, hogy Szilágyi szikár, veretes stílusa e beszélgetésben is visszaköszön, olyan lakonikus megjegyzéseket produkálva, mint: „nemzeti nagylétünkben, illetve az erről való diskurzusban én eléggé rühellem az önsajnálatot”.

A Lászlóffy Aladárral folytatott beszélgetés során is egyértelművé válik: Elek Tibor jól felkészült, ismeri a szerzők életművét, de azok irodalompolitikai kontextusát is, így kérdéseivel ki tudja ugrasztani a nyulat a bokorból. „Minden a nyelv által történő újraadagolástól, újrafazonírozástól függ” – fogalmazza meg Lászlóffy a korábbi generációtól eltérő poétikai törekvést.

A Ferencs Istvánval készült, 2006-os beszélgetés legizgalmasabb vonulata az, amikor a verseskönyvek mellett a különféle prózatervek, családtörténetek is előbukkannak, hogy aztán 2018-ban kézbe vehessük a szerző monumentális prózai vállalkozását, a *Veszedelemről álmodom* című kötetet.

Hogy visszatérjünk az erdélyiség címkére, majdnem minden szerző más jellegű választ ad. Bodor Ádám például „első-sorban magyar írónak” tartja magát, s ugyan elismeri, hogy van sajátos erdélyi identitás, a

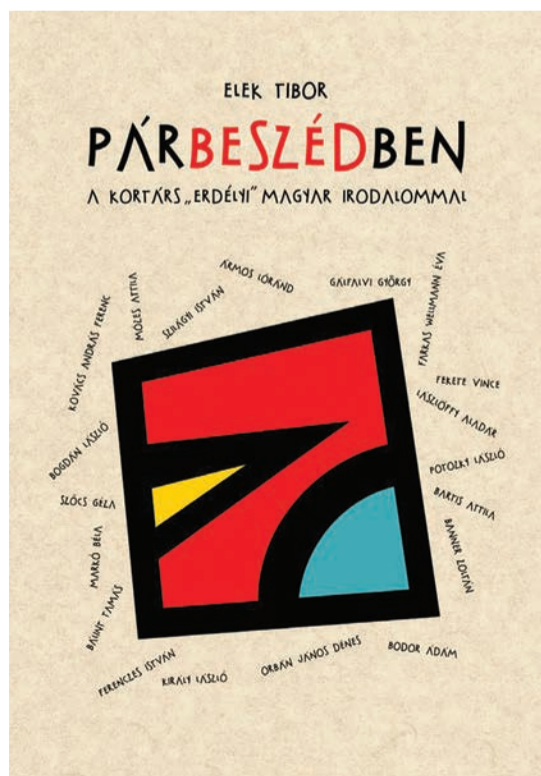
különálló erdélyi irodalom létét azonban megkérdőjelezi, „az anyaország földrajzi közelsége, a közös történelmi múlt” okán. Ezzel szemben Király László hangsúlyozza: „Én erdélyi magyar költő vagyok. Sőt, két álmodott költőm, Al. Nyezvanov és Csang vej maguk is erdélyiek.” Fekete Vince elutasítja a messianisztikus transzszilvanizmust, de az erdélyi táj-haza érzését kiemeli. Kovács András Ferenc szintén a „magyarul író magyar költők” mellett teszi le a voksát, ugyanakkor elismeri, hogy az erdélyiség egy létérés, ami megjelenik a költészetben is: „be nem vallott, ki nem zengett traumák, trianonizációk, megszorítások, fixációk és frusztrációk vagyogatnak”. A másik pólust a fiatal Potozky László képviseli, aki látványosan itthagyta szülőföldjét, mint az interjúban fogalmaz: „Erdélyben egy kicsit csikorgott minden”. Ennél Bartis Attila ennél Bartis Attila önmeghatározása jóval nagyvonalúbb: „Pesten élő erdélyi író vagyok”. A prózairás munkafolyamatáról az alábbi meghökkenítő megállapítást adja: „nem arról szól, hogy az ember leírja, amit tud, hanem arról, hogy jön rá bizonyos dolgokra”.

Az utolsó fejezetben, mint említettem, Elek Tibor nyilatkozik, de ő sem renanzi az erdélyi kérdést, csak paradoxonnal él: „természetesen nincs határon

túli magyar irodalom, miközben látjuk, hogy van”. Később kifejti, hogy koncepciója szerint egyetlen magyar irodalom van, de többféle kánon, „több olyan, amelyik a magyarországgal, esetleg az összmagyar irodalommal együtt, abban benne látja az erdélyieket, és vannak olyanok, amelyek külön az erdélyieket veszik számba”. Egy másik beszélgetésben ezt így közelíti meg: „lassan már csak egymással szemben álló ún. balliberális és ún. nemzeti kánonról beszélnek, beszélünk (?), miközben ezek nem esztétikai, irodalmi fogalmak”.

Rövid recenzióban nem tudtam mindegyik beszélgetés sommáját felvonultatni (interjú olvasható továbbá Bogdán Lászlóval, Markó Bélával, Gálfalvi Györggyel, Szócs Gézával, Orbán János Dénessel, Banner Zoltánnal és egy érdekes, hármas tükörinterjú Bálint Tamással, Ármos Loránddal, Farkas Wellmann Évával), zársként azonban valami olyasmi szűrhető le ebből az olvasmányos, egyszerre szórakoztató és szakmai értelemben húzós kötetből, hogy élettapasztalatként, természetföldrajzi környezetként mérvadó ugyan az erdélyiség, de az írók alapvetően különbözni akarnak.

*Elek Tibor: *Párbeszédben a kortárs „erdélyi” magyar irodalommal. Előretolt Helyőrség Íróakadémia, Budapest, 2017*

bábművészet

A GYERMEKEKKEL NEM KELL GÜGYÖGNI

Zorkóczy Zenóbia

– beszélgetés K. Kovács István szabadúszó bábművésszel –

Előadásait saját maga írja, dramatizálja, rendezi és adja elő. Úgy véli, minden produkció egyszeri és megismételhetetlen, és hogy a bábszínház és minden előadóművészet lényege az itt és most ünneplése. K. Kovács István korábban a kolozsvári Puck Bábszínházban dolgozott, az utóbbi években pedig szabadúszó előadóként örvendezteti meg a gyerekeket.

– Mikor kezdted el önálló előadóművészi pályafutásodat?

– 2006-ban léptem ki a Puck Bábszínház keretei közül, tehát tizennégy éve vagyok szabadúszó előadó, bábos.

– A kezdeti nehézségek miben álltak?

– Elsősorban abban, hogy le kellett vetkőzni a kőszínházakban megszokott viszonylagos kényelmet és konvenciókat. A Puck Bábszínház igazgatói, akiket nem a kompetencia, hanem a párhúség alapján neveztek ki (egyiküket egy javítóintézet éléről helyezték át a bábszínház igazgatói székébe), folyamatosan váltották egymást, ezért nem volt stabilitás, nem létezett egy művészeti vonal, amit érdemesnek tűnt volna követni. Amikor elértem a tagozatvezetői fokozatot, gyakorlatilag semmit sem tudtam kezdeni. Számos kötelesség szakadt a nyakamba, viszont döntési jogom jóformán nem volt. Úgy éreztem, hogy nem szeretném egy íróasztalnál ülve

eltölteni az életem, bürokratikus munkát végezve, amelynek semmi köze az alkotáshoz.

– Sokáig a bábszínház egy marginalizált része volt a színháznak, és sok helyen még ma is az. Szerinted miért?

– Elsősorban azért, mert nincs hagyománya nálunk. Az úgynevezett „kőbábszínházak” az 1950-es években létesültek Romániában, szovjet modellt követve, a párhúségre való nevelés céljából. A bábszínháznak nálunk nem voltak olyan előzményei, mint Csehországban, Spanyolországban, Olaszországban vagy a Távol-Kéleten, ahol évszázadokra néz vissza e tradíció.

– Hogyan érzed, hogy melyik korosztálynak mire van szüksége?

– Tulajdonképpen mindig meglepődöm azon, hogy a gyerekek mennyire elfogadók velem szemben, és mekkora szeretettel köszöntenek és búcsúznak tőlem minden alkalommal. Alap,

Forrás: K. Kovács István

hogy a gyerekekkel nem kell gügyögni, hanem meg kell próbálni egyenlő partnerekként kezelni őket. Mert lehet, hogy ők bölcsesség szempontjából nincsenek azon a szinten, mint a felnőttek, viszont az empátiájuk sokkal fejlettebb és erőteljesebb, mint a felnőtteké. Mint a kiskutyák, valahogy megérik, hogy ki a jó és ki a rossz ember. Arra, hogy melyik korosztálynak milyen jellegű előadás a nyerő, a gyakorlat és a tapasztalat során jön rá az előadó.

– Mit tudsz a kollégáidról, a többi erdélyi önálló előadóművészről?

– Az önálló előadók csapata maroknyi. Szerintem ez egy kihalófélben lévő szakma. A fiatalok már nem szívesen vállalják ennek az életmódnak a nehézségeit.

– Meséj egy kicsit az előadásaidról! Témákban gondolkodol, vagy szerzőkben?

– Az egyszemélyes előadások nagyon testreszabottak kell le-

gyenek. Ilyen megfontolásból az előadásaimat én írom, dramatizálom, rendezem és adom elő. Egyre fontosabbnak tartom az interaktivitást. Igyekszem minél inkább bevonni a közönségemet a játékba. A bábszínház (és minden előadóművészet) lényege: az itt és most ünneplése. Ezért nem hatnak a felvett előadások tévén vagy képernyőn keresztül, mert a jelenlét, az együtt érzés, az együtt gondolkodás hiányzik belőlük. Ezek nélkül az előadóművészet elveszíti az egyik legnagyobb potenciális erejét, azt, hogy minden előadás egyszeri és megismételhetetlen. Mert minden előadás egy kicsit más, és pont ez a lényege.

– Milyen témákat dolgoztál fel?

– Jelenleg négy előadást játszom párhuzamosan, ezek között van tündérmese, népmese, modern mese és kortárs mese. Igyekszem minél többféle bábszínházi technikát felvonultatni és ezáltal mozgalmassabbá, érdekesebbé, vonzóbbá tenni az előadásokat.

– Hogyan boldogulsz az igényes szövegekkel a szórványban?

– Nem választok nagyon vete- retes szöveget, viszont az adott szöveg egy olyan mércét meg kell üssön, sőt meg kell haladjon, ami számomra is felvállalható.

– Ha megspékeled játékkal, akkor át lehet hidalni a nyelvi nehézségeket?

– Természetesen. Minden előadás játékközpontú kell legyen, ugyanakkor az elhangzó szónak, a felcsendülő igének maximálisan magyarnak, szé- nek, érthetőnek és igényesnek kell lennie.

– Miért tartod fontosnak a ver- sek jelenlétét a műsoraiddban?

– Elsősorban a ritmus és a metrum miatt. Nagyon jól elő- mozdítják a cselekményt, és megadják az előadás ritmusát. Ugyanakkor a mives, szép be- szélt nyelv talán a vers által a legfejleszthetőbb, és a legin- kább fülbemésző a gyerekek számára.

K. KOVÁCS ISTVÁN (Kolozsvár, 1969) teatrológus, drama- turg, rendező, (dráma) író, bábos. A kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának Színház Tanszékén diplomázott 1999-ben, majd ugyanott folytatta tanulmányait (magiszteri fokozat, doktori képzés). 1996 és 2002 között a kolozsvári Maszkura Egyetemi Színház drama- turgja és rendezője. 1998 és 2000 között az Echinox kulturális folyóirat magyar oldalainak felelős szerkesztője. 1999-2006 között a kolozsvári Puck Bábszínház irodalmi titkára, 2002-től 2005-ig az intézmény magyar tagozatának vezetője. 18 báb(- színházi) előadás rendezője és dramaturgja, 9 kötet társszer- zője. Szabadúszó előadóként rendszeresen fellép hazai és külföldi pódiumokon.

vers

Vári Csaba

Hét intés

Erdélyi Tündének

A múltat hagyd szerte-szépen.
Az ég nem remények zálogháza.
Szakadatlan szembenézés a való,
hogy rájőjj mindennek okára.

Ember vagy, és ez a nevelésed,
ezt kell elbírnod, és ami ezzel adatott.
Semmi nem lehet mentséged,
csak állva maradva túrni a napot.

Ne hidd fontosabbnak magad,
mint maga az, amit éppen végzel,
és ne csak két kézzel, két vállal,
de ami közte van, ama egésszel.

Úlj közelebb önmagadhoz,
ne félj, nem olyan félelmetes.
Mint ahogy éltél és öleltél.
Mögötted már a csönd neszez.

Megannyi titkot megfejtettél,
s az üresség most reád tárog,
feltéptél ajtót, ablakot, ahogy estél,
és ott lent már az Isten állott.

Vonulj vissza, ne légy haszontalan,
mint saját haszontalan bánatodban, régen,
te várva-vert, véletlen vétkező,
ki csalatkoztál önmagad szívében,

vond vissza magad, légy észrevétlen,
a szíved úgyis szólít, ha van,
ha pedig cinkos, hiába írtam
le egy sort is, becsapva magam.

Néma menet

Egymás szívébe vágyunk,
ahová a legnehezebb.

Egymás szívébe vágunk,
és mi magunk leszünk a seb.

Egymás szíve a vályunk.
Egyre revesebb.

A hitszegők

EGY „PIRKÁLÓ” EMBER

– beszélgetés Sárosi Csaba grafikkal

Bálint Tamás

„Egy nyári vakációban otthon – Csomafalván, mikor még népebb volt a feleségem családi háza –, szokásom szerint kisszéken ülve rajzoltam örök témámat, az öreg almát, mikor Juliska, a szomszédasszony nagy érdeklődéssel kérdezte: maga mit pirkál ott? – Hát ezt a fát próbálom lerajzolni – volt a válaszom, de elkezdtem gondolkodni, honnan jöhetett, mit jelenthet ez a szó*. Aztán elfogadtam: egy ember vagyok, aki csak pirkál egy darabka papírra, és boldog vagyok, ha sikerül a pirkálásom.”

– Tehetsége már gyerekkorában megmutatkozott, Sövér Elek fedezte fel. Hogyan került kapcsolatba egyáltalán a képzőművészettel?

– Mivelhogy szüleim már hároméves koromban elváltak, Szászrégenből Gyergyószárhegyre kerültünk. Édesanyám egy kisboltban dolgozott, mi ketten egy szobában laktunk, gyakran bezárt, otthagytott egy nagy tál patogatott kukoricával. Élesen emlékszem erre a képre mindmáig. Anyám testvérei, a bátyja és a nővére is, kérték anyámat, adna örökre valamelyiküknek, nekik nem lévén gyermekük. Ezért próba-időre hol az egyiknél, hol a másiknál voltam, az elemit például rendőr nagybátyámnál kezdtem román iskolában. Szerencsémre édesanyám meggondolta magát, eljött értem a Bánságba, s már a vonaton hazafelé tanított magyarul olvasni, nyaklevesek mellett. A II–IV. osztályokat már Gyergyóalfaluban jártam, szerencsémre, mert ott fedezett fel Sövér Elek, az ő ajánlására felvételiztem sikeresen a művészeti iskolába, Marosvásárhelyre. Az általános iskolát ott fejeztem be, de a felvételem a líceumba nem sikerült, hiába voltam jó a szakból, a román és a matematika nem ment.

– Mikor dőlt el, hogy képzőművész lesz?

– Az a négy év Marosvásárhelyen végleg megfertőzött, nem tudatosan, de kitartóan pirkáltam, ahogy a csomafalvi szomszédasszony mondta. A mai napig élnek bennem a vásárhelyi emlékek, az a csodálatosan szép és tiszta magyar város. Akkor még nem volt ott az orosz katonák a főtéren, a bentlakásunk a Lázár park előtti apácázárda volt, amiből mára csak a harangláb maradt meg. Még arra a fáklás felvonulásra is emlékszem, amikor meghalt Gh. Gheorghiu-Dej elvtárs.

Gyergyóalfaluban érettségiztem, erős iskola volt akkor, ott ismertem meg kilencedikes korában a feleségemet is. Szereltem első látásra, órákon lapra pirkáltam, szünetben csak neki mutattam meg. Azóta is csak általam készített játékos-humoros ajándékot fogad el. Született két fiunk, boldog „aranykor-szak” volt az nekünk a gyerekek révén, minden nehézség ellenére. Jelenleg két csintalankó

unokánkban gyönyörködünk, de sajnos távolról.

Lóverseny helyett...

– Hogyan került Kézdivásárhelyre? Milyen a helyi alkotókörösség?

– Többszöri felvételi után 1976-ban szerencse ért: bejutottam a kolozsvári Ion Andreescu Képzőművészeti Főiskola grafika szakára, Feszt László osztályába. Tanulságos négy év volt, a szakmai tudás gyarapításának éve. Az akkori lehetőségek szerint igyekeztem elsajátítani mindazt, amit mestereink próbáltak a tudásukból nekünk továbbadni. 1980-ban sikeresen államvizsgáztam, állami kihelyezéssel kerültem Kézdivásárhelyre tanítani két általános, az akkori 1-es és 3-as iskolába. A városban akkor már a Kosztándi és a Vetró házaspár ismert szaktársak voltak. Ők befogadtak, rendszeresen kiállítottunk: '89 előtt március 8-át ünnepeltük, utána meg március 15-ét a kiállításokkal. Külföldön is szerepeltünk, de hiányzott egy jó „menedzser”, mondom ezt, mert a „művészcsinálás” is egy szakma, tudás és pénz kell hozzá, ami egy „pirkáló” embernek nem igazán van, és sosem értettem a törtetéshez. Így hát a futtatás, a lóverseny elmaradt, a célba érés más módját kerestem, a kitartó, tudatos munkát. A főiskoláról kikerülve egy bizonyos szakmai tudással, megtanulván a grafikai technikákat, vége egy szakmai szakasz. Legjobb, ha elfelejti az ember és újrakezdi. Ezt tettem én is, kezdtem a „pirkálással”, sok-sok rajz után rájöttem, hogy az érzelmek és a gondolkodásmód a vezérfonal egyik vége, és ha szerencséd van és meglesz a megfelelő „műtermi kultúrád”, eljuthatsz a fonal másik végére: megtalálsz önmagad, a sallangmentes, csupasz egódat, amit aztán vagy elfogadnak, vagy nem. De ez már az „Ő” dolguk, neked őszintének kell maradnod! A hamis dolgokat rögtön észre lehet venni, bőven van ilyen, s nagyon népszerűek, felkapottak.

– Fia is tehetséges, ismert alkotó (Sárosi Mátyás, az utolsó oldalunkon szereplő képregény rajzolója – szerk.). Hogyan szeretted meg vele, illetve diákjaival a képzőművészetet? Hogyan

látja az utánpótlást? Milyen módon ismertethető meg a fiatalokkal a képzőművészet?

– Az iskolában sosem akartam művészeket nevelni, a tantervet egy kicsit megszépítve próbáltam arra oktatni a gyerekeket, hogy a „gyerekes ábrázolástól” eljussanak a „tudatos ábrázolásig”, hogy ha majd meg akarnak csinálni házilag valamit, tudják rajzban is elképzelni.

A fiam, Mátyás tényleg nagyon tehetséges, mások is mondták. Már kisgyermek korában hihetetlen dolgokat „alkotott” legóból. Kivártam a VI. osztály elvégzését, habár művészeti suliba járt, de vártam. És elkezdtünk együtt rajzolni, festeni, tájképet, csendéletet. Vakációkban az erdőn kaszálás, takarás közbeni pihenőkben is rajzoltunk, festettünk. Gyakran megkérdezte: „bakker, azt hogyan csináltad?” Nem kellett őt megfertőzni, már a vérében volt a pirkálás. Ma már én kellene tanuljak tőle, de már túl „dinó” vagyok, gyanús lennék, ha brutalisan változnék meg.

Azért az évek során pár gyereket akaratom ellenére megfertőztem, van is, akiből művész lett. Van utánpótlás, van olyan tehetséges fiatal, aki remélhetőleg eljut a „fonal másik végéig”, ha nem gabalyodik bele. Deák Ferencet csak egy évharmadot tanítottam, de sikerült a képek szeretetével

nagymamám Leopold leány, aki férjhez ment egy ditrói ezermesterhez), de annak valom magam. A játékoság alkati kérdés, vagy van, vagy nincs, nem lehet tanulni. Sokszor játékból születik a jó munka, a mű nem lehet izzadságszagú, tudni kell, mikor parancsoljunk álljt magunknak.

– Milyen technikákat használ legszívesebben?

– Fiatalkorában minden technikát kipróbál az ember, keresi a „hangszert”, amelyiken a legjobban tud játszani, de a lényeg az, hogy a gondolatainknak a legmegfelelőbbet válasszuk ki. A zsákutca kerülendő, éppen elég az öregedés, ami lentről felfelé halad, de fent is történhet. Jelenleg monotípiákat készítek.

– Milyen gyakran tudja alkotásra fordítani idejét? Milyen napja?

– Amióta nyugdíjas vagyok, kialakult egy napi rutinom: ötkor ébredés, torna, reggeli, majd tizenegyig műterem, délután pedig a számítógépen galériák megtekintése, filmnézés, hála a modern technikának. Mikor Csomafalvára mehetünk, akkor pedig kaszálás, favágás, úszás, és persze pirkálás. Nincs megnyugtatóbb dolog, mint hallgatni a Maros zúgását (noha már az is másabb, mint régen) és rajzolni. Hosszú távra sosem tervezek, mindig közbejöhöt valami, mint most ez a vírus, de ha az Isten is megsegít, egyéni kiállításom lesz Kézdivásárhelyen 2021-ben a Céhtörténeti Múzeumban. Ja és pirkálni, pirkálni minden áldott nap.

vel megfertőzni annyira, hogy mára már komoly gyűjteménye van, sok művész alkotásaiból. Ő csinálni nem tudja, de írni róla, azt igen, vannak jó meglátásai. Művészettörténeti végzettsége is alkalmassá teszi, hogy kiállítások megnyitására kérjék fel.

Megtalálni a hangszert

– A szülőföld tájai, a párbeszéd a múlt történéseivel, a fanyar székely humor, a játékoság, a „játszom ugyan, de ti vegyetek komolyan”-érzet, éppen ahogy az említett Deák Ferenc megfogalmazta, mind a munkáit jellemzik. Ez utóbbi tekinthető ars poeticájának is?

– A „kis hazánk” székelyeit annyi minden érte a történelem során, hogy fanyar humor nélkül nem is lehetett kibírni. Ugyan nem vagyok fajtisza székely (a

*Pirkál: székely tájszó, cirkálást, firkálást jelent (Bühnagy székely szótár). A Czuczor–Fogarasi-féle szótár két másik jelentését jegyzi: „1) Tüznél melengeti, mintegy pírítgatja magát. 2) A szőlőföldet először kapálja”. A szőlő első kapálására Moldvában a sikitás szót használják (lásd a 13. oldalon Duma-István András írását), ami egy könyved, felületi kapálást, kaparást jelent. Innen következően aki pirkál, könnyed nyomokat hagy a papír felületén.

(Sántha Attila)

SÁROSI CSABA 1951-ben született Szászrégenben, tanulmányait Gyergyóalfaluban, Marosvásárhelyen, majd a kolozsvári Ion Andreescu Képzőművészeti Főiskolán végezte, mesterei Sövér Elek, később Feszt László voltak. 1980-tól, az egyetem befejezésétől Kézdivásárhelyen él és alkot, a helyi művészeti élet tevékeny tagja, rajztanár, többszörösen díjazott könyvjegyzető. A közönség Kárpát-medence-szerte láthatta alkotásait, ex librisei Franciaországban, Olaszországban, Belgiumban is szerepeltek kiállításokon. Figuratív grafikáinak jellegzetessége a fanyar székely humor, a történelmi sorsközösség vizuális szimbólumainak megjelenítése. Méltatói gondolati grafikáknak nevezik alkotásait, melyekben a szülőföld tájélménye hangsúlyozott motívumként jelenik meg.

karanténversek

Bálint Tamás

Nyár nélkül

a könyvelő másik álma

Nem szeretném, de felidézem folyton,
milyen volt az azévi, nyárnak
csúfolt pocsolya, taknyos mocsok,
melyben azóta, kitartóan várlak.
Üvegeket kapkodok le a polcra,
még most is, az éjfélt az óra, ha elüti,
bár ismerem a dolgok működését,
kíméletlenül rám zár az éjjel-nappali.
Visszatérő rémálmokban bolyongok,
ezekben járunk és nézünk félre ketten,
formálódik a nyelv hegyén a szó,
mit annyit kerestem: az összeférhetetlen.
S tombol a szív, fejemben láz gyúlna,
újra készülök a belső háborúra
egy szál magamban, mert te most sem jössz el.
Volt egy gyenge, fél tavaszunk, ősszel.

Vass Tibor

Apám meg a hómofisz

Apámnak hosszan, jól sosem maradnak otthon,
apámnak időről időre hosszan mennek el otthonról,
és ott is hiába maradnak az elmenők, ahol.

Apámnak valahol anyám megy el otthonról messzire,
hosszan, és hiába, mert anyám nem jön vissza sose,
neki se, apám hiába hívja anyámat, hiába sirja.

Oda-vissza keresem a vírusban a reményt,
a reményt keresem egyre hosszabb távon ebben is.
Apám homloka virul. Anyám a remény homloka.

A keresést adja meg nekem jobban a vírus, táv-
oktatók bíznak hosszan a reményben, hogy
otthon maradni bizvást érdemes. Homlokok, hóm-

ofiszok feszülnek egymásnak, hátha hosszan, jól
elmaradunk. Csak indokolt esetben hagyjuk el
szavainkat, bízunk szebbjeiket másokra, örökre.

Virtuskám

Nagyanyám csak a töviskoronát hallja ki az egészből,
nagyanyám huncut és a hallása szelektív.
Nagyanyám magándetekatív,
hiába szólnak utána Margitkám,
ő csak a Virtuskámra hallgat,
mondom én, hogy a hallása szelektív,
ráadásul huncut is még,
elillant koronáknak magánúton kutatója,
minden évben rájön a kutatás,
olyankor viszi kosárcáját a templomba,
sonkával, tojással tele,
hátha találkozik egy kívánatos töviskorona-mással,
akíhez hozzámehet,
ha azt szólja utána, Virtuskám, segíteném vinni a kosarad,
magánúton,
ha engeded.

Madáretető

Dimény H. Árpád

Világvége

Ma sem történik semmi rendkívüli
Bármennyire is szeretnék azt hinni
Az emberek a világvége hangulat
Csak a szupermarketeknek kedvez
Fertőtlenített vásárlókocsik keltik
A biztonság érzését túlórázik minden
Polcfeltöltő ők csak a nap végét
Várják nem a világot nem győzik
Hordani a raktárból a lisztet
Cukrot és ásványvizet a polcok
Között ahol az eldobható pelenkák
És az illatos nedves popsitörők
Vannak szépen sorban elrendezve
Ott nyúlok először telefonomhoz
Hogy megnézzem írtál-e majd a
Leveleim is ellenőrzöm de ott sem
Jelentkeztl a pánik számlájára
Írható beteszek még két halkonzervet
A kosárba majd mandulástejet teljes
Kiórlésű zsemlet és hallgatódzom
Sem trombitaszó sem más égi jel
Csak a pénztárgép csenget torzít a
Hangosbemondó nyugtatja a vásárlókat
Ne aggódjanak holnap is lesz ahol
Elköltsék pénzüket lesz minden földi
Jó és akciós termék csak a polcfeltöltők
Szitkozódznak magukban mennydörgésre
Villámlásra várok egy hatos csomagolású
Puliszkaliszt döndül a padlón senki nem
Siet oda az elárúsítók is leszarják ahogyan
Azt is hogy nem írtál és kettőnk világának
Vége még az az ősz copfba kötött hajú
Próféta sem aki a banánokat rendezgeti
Csak rám néz de tanácsot ő sem ad

járvány

a román járványügyi hatóságok a koronavírus-terjedés
megfékezésére vonatkozó döntésétől illetve a szakhatóság
által megfogalmazott ajánlásoktól függetlenül döntöttél
úgy élned kell a tőlem mentes életedet mert nem boríthat
fel a szerelem minden szabályt nem rombolhatja csodaszép
külön-külön életünket mert egyszer úgyszólván elmúlik mert ugye
elmúlik minden és megnyugtató igazoló válaszom hiányában
tovább folytattad hogy csitulni fog a szenvedély... és akkor
mit tennénk?

nem tudtam válaszolni de szép csendben átírtam a történetet
a te ő lett ahogyan az én is az akkort mint egy választófalat
eltoltam vissza egy teljesen ismeretlen időbe majd előre egy
másikba rángatva a két ő-marionettet hogy lásd mindez csak
a díszlet része s a szereplők is ugyanúgy változnak akár a
szöveggönyvek a legjobb mondatokat ezerszer leírták ki- és
felcserélve a szavakat a legszebb versek is arról szólnak de
a szerelem a szabály

aztán három nap múlva ismét írtál de én már karanténba
helyeztettem magam a román járványügyi hatóságok a
koronavírus-terjedés megfékezésére vonatkozó döntésétől
illetve a szakhatóság által megfogalmazott ajánlásoktól
függetlenül elzárva magam tőled minden csatornán és bár
olvastam kétségbeesett próbálkozásod nem írtam vissza
várj türelemmel mert egyszer úgyszólván elmúlik mert ugye
elmúlik minden...

G. Szabó Ferenc

Karantén

Ez az az a nap,
végre megfésülöm hajam,
felére csökkentem a cigaretta adagot,
táncolok meztelenül,
és nem zavarnak a tunyák s az idióta napi
közömbösök.
Elmegyek lopva halászni az Oltra,
megtanulok bogot kötni a nyakkendőmre,
előveszem 1968-as elnyűtt félcipőmet,
és felírom az ajtómról, hogy elmentem oda...

novella

A KETREC

A kamion őskori óriáshüllőként, lomhán haladt a dombok között kanyargó úton. Fülledt nyári éjszaka volt. Mintha láthatatlan tüzek lobogtak volna a levegőben. A sötétség olvadt szurok-ként tapadt a tájra, s a csillagok elérhetetlen távolságra lüktettek az augusztusi égbolton.

Amikor lent, a völgyben végre föltüneztek előttük a városka pisllakoló fényei, a kísérő kételkedve ráncolta össze homlokát.

– Biztos, hogy jó helyre hozzuk? – fordult tétován a vezető felé.

– Hát persze, te okostóni! – reccsent bosszúsán a sofőr hangja a vezetőfülke fullasztó félhomályában. – Mi örökre a megfelelő címre szállítunk. Már megszokhattad volna. Elég régóta, hogy itt vagy nálunk – nyertett föl megvetően. – Úgy viselkedsz mégis, mint egy nyavalyás kezdő.

– Azért, mert te vezeted ezt a lerobbant kuplerájt, még nincs jogod, hogy így beszélj velem – egyenesedett ki a másik sértődötten az ülésen.

Egy ideig hallgatott, mintha bátorságot gyűjtene, aztán újból megszólalt.

– Én csak biztosra akarok menni, tudod?! Halálbiztosra. Mert ha egyszer el találjuk szűrni a melót, a főnök sohasem fogja megbocsátani nekünk. Akkor aztán bizonygathatod a világ végéig, hogy milyen profi vagy...

– Jó, jó – morogta a vezető békülékenyen. A városzé-li benzinkút színes fényeiben megvillant sápadt, sebhelyes arca. – Nem kell úgy mellre szívni mindent, öcskös. Tudod, ilyenkor még az olyan régi motoros is, mint én, ideges egy kicsit. De ez is hozzátartozik a munkánkhöz. Látod, itt az útkereszteződés után balra fordulunk – lépett a fékre –, és nemsokára a központban leszünk. Minden úgy van, ahogy a nagykönyvben megírták –

kacsintott biztatóan társára, miközben rákanyarodott a hársfák szegélyezte utcára.

– Igazad van – enyhült meg a kísérő. – Nem a te tájékozódási képességeddel van a baj. Csak valahogy nem talál ez a hely azzal, ami a raktérben van – intett a fejével hátrafelé. – Valami egészen másra gondoltam – folytatta töprengve. – Bábéli méretekre, nyüzsgő emberáradatra, fényben fürdő sugárutakra, nem egy ilyen nyomorult porfészekre – mutatott ki csalódottan a sötét, elhagyatott utcára. – Micsoda pazarlás! – sóhajtott föl.

– Hagyd már abba! – szolt rá a sofőr. – Úgysem változtathatunk rajta.

– Pedig én azért álltam köztek, hogy végre tisztán láthassak – tárta szét a fiatalabbik csüggedten a karját.

– Megérkeztünk – válaszolt kurtán a vezető.

A kamion fújtatva, csikorogva állt meg a városka főterén.

Lekaszálódtak a szűk fülkéből, s mielőtt nekifogtak volna a munkának, jólesően nyújtózkodtak egyet. A szökőkút tagbaszakadt szobrai bambán bámultak rájuk.

– Gyerünk! – adta meg a jelt az idősebbik.

Kinyitották a hátsó ajtót, majd elemlámpával a kezükben fürgén fölkapaszkodtak a raktérbe. Bármennyire is föl-készültek, az orrukba csapó bűztől hátratántorodtak. A lámpák egymást keresztező fényében a sínparra helyezett ketrec acélrácsai olajosan csillogtak. Mintha csak összebeszéltek volna, nem néztek a belsejébe. Lehajtották a rámpát, s fejüket elfordítva, óvatosan kigurították a ketrecet a kamionból. A méretes fém-szerkezet zökkenve állt meg a macskaköveken.

– Levegyük-e a lakatot? – kérdezte verejtékes arcát törölgetve a kísérő.

– Neked tisztára elment az eszed! – förmedt rá lihegve a vezető. – Azt ajánlom, hogy húzzunk el innen, amilyen gyorsan csak tudunk, kis cimbora.

– Csak vicceltem – mormogta a fiatalabbik, s titkon örvendett magában, hogy sikerült megtréfálnia a másikat.

– Emlékszel még arra a két begyes csajra a motelből, ahol utoljára megálltunk? – vigyorgott rá a sofőr. – Visszafelé menet fölkereshetnének őket. A kis vöröset átengedem neked. Mit szólsz hozzá, fiú? – csettintett sokatmondóan a nyelvével.

Reggel a félnótás sekrestyés

Szakács István Péter

– Na, mi a baj, jóemberek? – lóbálta gumibotját fölényesen. – Mit meresztek úgy a szemüket? Még nem láttak ilyet? – düllesztette ki a mellét a ketrec előtt.

– Mintha megmozdult volna valami benne... – emelte föl figyelmeztetően görbe mutatóját a templomszolga.

Emlékek Drezdából

Mikor kikanyarodtak a főtérről, önkéntelenül a visszapillantó tükörbe pillantott, egyenesen a rácsok mögött fölizzó szempárba.

– Nagyot fognak holnap reggel nézni az emberek – dőlt hátra az ülésen a jól végzett munka elégedettségével.

fedezte föl a ketrecet. Kiáltozására köréje sereglettek a munkába igyekvő emberek. Később az iskolások is csatlakoztak hozzájuk. Néhány, tejesüvegét kocogtató nyugdíjas izgatottan sugdolózott a főtér szélén. Végül megérkezett a szolgálatos rendőr is.

– Ugyan már – röhögtek csúfondárosan a körbenállók. – Olyan üres az, mint a te fejed.

Néhányan megpróbálták kinyitni a zárat, ám a régimódi, ormótlan lakattal nem boldogultak. A türelmetlenebbek ekkor kódarabokkal estek neki, s addig ütögették, amíg a földre nem hullt.

vers

Czilli Aranka Ágota váróterem

még csak egy nappal
még csak egy éjjel
s ott áll az ember
egy papírral a kezében
rajta tán moira üzenetével
előbb tiltakozik röhög az egészen
tévedtek annyiszor talán most még egyszer
aztán nyert a halál a bal válla fölött
szemébe néz az ember s a rémület
félrevert harangjait elcsendesíti
lassan lépdel felé még meg is érinti
nahát így közelről egészen puha
bőrén megcsillan az éjsötét varázslat
és megnyugvást ígér
aztán hátára pattan az ember
belesimul sörényébe és elmenekül

Különös lakoma

Ennél az asztalnál csak késsel és villával
ehetjük meg egymást.
A csámcsogás illetlen ugyan,
de nem tiltja egyetlen szabály sem.

Ezen a lakomán nem az éhség mozgatja
a csattogó állkapcsokat.
Bekebelezni azt kell,
ami nem ízlik:
az inas, csontos másikat.
Itt savanyú szőlőszemekre
vágják a gyomorsav.

Ennél a vályúnál két falat között
a lerágott csontok közé köpöd magad.

Gere Nóra Kintsugi

Valahányszor megfésültelek,
eltettem kihullott hajszálaid.
Azokkal javítottam ki a
vakolaton végigfutó repedéseket,
tekertem körbe egyenként a fákat,
és húztam a metróvonalakat
minden nappal egymáshoz kicsit közelebb.

Prágában most minden ragyog.
De tudod, a teljes fény
ugyanaz, mint a teljes sötétség:
annyira részemmé tettelek,
hogy ha itt állnál se vennélek észre.

Bogdán László

Egerek, erődök, őszirózsák, garnizonok

*A világ amint éppen él. Mutatja másik arcát.
Hátrálunk az időben. Még megvan a régi ország!
Fa alatt ülsz 14 évesen, szilvás kertben.
Hallgatod két nagyapád. „Igen, egeret ettem.
Elvágta három hétre, a századunktól. Megettem
bakancsom, derékszíjam, s bármilyen hihetetlen,
végső szükségünkben már egereket is fogtunk.
Az élelmünk elfogyott, félhülyén lapítottunk
a lövészárkok mélyén. Időnként persze lőttünk.
Jöttek a taliánok. Már azt is hittem, végünk!”
„Egy költő is volt velünk. Csak egyetlen éjszakára
küldjétek ide őket, hörögte, kiabálta.
Nem nyomta el ágyúszó, srapnelek sívítása
a hangját. Most is hallom. Elkísér a halálba.
Özönöltek a muszkák, és vívták az erődöt.
Przemysl, az volt a neve. És megjelent az ördög
közöttünk, akik védtük, az utolsó golyóig,
hogadjuk meg magunkat!” – szól nagyapám, a másik.
„Vízünk volt, szerencsére, az árokban volt egy forrás.
40 fokos melegben is elkerült a rontás.
Még volt öt-hat golyó. Hogy azután mi lesz,
elképzelnem se tudtam. Nem szóltam senkihez.
Vacogtam, deliráltam. Hadnagyunk is lelőtték.
Vakított fejként a doberdói kék ég.”
„Elfogyott a golyóink is, szuronnal fogadtuk
a részeg oroszokat. Magunkat meg nem adtuk.
Egyetlen éjszakára, hörögte Achim Géza,
küldjétek ide őket, a lángoló pokolba.
Hívta az uszítókat! Könnyű a hátországban
pofázni helytállásról. Együtt estünk fogságba.
Tölts egy kis bort, Lacuskám. Ragadjon el a mámor.
Tűnjön fel előttetek a krasznajarszki tábor.”*

*Töltöttem a veresbort. És a vitézek ittak!
Pörgött hőstörténetük, majd tovább okítottak.*

„Hát ezekkel mi történt? Egy orvos hajolt fölém.
Élnek még! Hihetetlen. S míg élnek, van remény!
Hordágyra tettek rögtön, itattak, bekötöztek.
Vizük volt szerencsére. De csoda, hogy meg nem veszték.
Védtek a harcállásuk. Magukat meg nem adták.
Még volt három golyójuk, szuronyuk, szorították!”
„De hogyan kerültünk mi, vesztünkre az erődbe?
Mért volt olyan fontos, százhuszezer ember védte!
A golyóink elfogyott és betörték a várba.
Akkor került sor a vad, szörnyű kézitusákra.
Hogy tűzi szuronyára ember a másik embert?
Ki mit sem vétett néki, és akit nem is ismert!
Ha nem te őt, ő téged! Egyszerű a képlet.
Te is tudod, Lajoskám, didergőzik a végzet!
Az oroszok egyre jöttek. A felmentőink késtek!
Valahol fenn az égben már készült az ítélet!”
„Az ezredes rám nézett. Mit ettetek, fiam?
Bakancsot, derékszíjat, egeret! Ami van,
azt eszi meg az ember. Élni akartunk, élni.
Jelentem, alázattal, bármi áron túlélni!
Így kaptunk eltávozást. S bronz vitézségi érmet.
Kicsi vagy még, Lacuskám, de egyszer majd megérted!”
„A főparancsnok döntött, és megadtuk magunkat.
Napokig nem ettünk csak kenyérhéjat, moslékot.
A várbéli disznókat halálra ítéltük,
és leöldöstük őket, húsukat nyársra tűztük.
Bort is kaptunk, vedeltünk, iszonyún bezabáltunk.
S jöttek a muszka hősök, kikre mindig is vártunk.
Bakafántoskodtak, de végül ők is ettek.
Majd vonatokra raktak, s Szibériába vittek.”
„Háború volt. Egy dombért harcoltunk három évig.
Hogy az értelme mi volt? Elmondom egyszer végig!
Elfoglaltuk, de mindig vissza is foglalták.
Harc közben elveszett hátunk mögül az ország!
Te is tudod Sándorom. Amire hazatértél
messzi Szibériából, Romániába értél.”
„Kijártunk a városba. Ó, a Tanya befőttje!
Ó, az a málnabefőtt, s a parancsnok térképe.
Mutatná meg Chicagót, kértem, s ő megmutatta.
Nekem ott kéne lennem. Nézett, mint egy hibbantra.
Már beszéltem oroszul, hát mindent elmeséltem.
Feltűnt megint a vasgyár. Véletlen az ittlétem.
Még nyolc hónap, s megkapom az állampolgárságot.

Hazalátogattam. Honvágyam volt, átok.
De Gavriilo Princep lőtt, és a behívó várt rám.
Ez nem az én háborúm. Most rögtön abba hagynám.
Berontottak a részeg, vad, marcona kozákok.
Hívtak, változtassuk meg a bajlított világot!”

*Csak önmagamban bízzak, és senkinek se higgyek!
Mondták a hős nagyapák. Átvernek, megvezetnek!
Így hangzott körülbelül kettőjük igazsága
korunk távirati szkizofrén stílusában.
Monológjaik végül össze is keveredtek.
Nem maradtak örökre álomnak, képzeletnek!*

Egyszerre jött a parancs. Indulhatunk haza.
Megérkeztek a bolsik. S a vérveres éjszaka!
Pesten az őszirózsás forradalom fogadott.
Ukrajnában ismertem meg a kozákokat.
Nem tudni, kinek higgyünk, Kun Bélának, Leninnek?
Annak, amit látunk, vagy a képzeletünknek?
Őszirózsák lobogtak, és lángolt Oroszország.
Ezen a földön senki nem kerülheti el sorsát.
Ne lássak több katonát. Így egy hadügyminiszter.
A csendes Don is vérzett, a Néva, Volga, Dnyeszter.
Tisza Istvánt megölték. Ady már haldokolt.
Játszott velünk egy gonosz, elvetemült kobold.
Szamuely elindult a páncélvonatjával.
Öldökölt, mint a bolsik, pisztollyal, géppuskával.
Csapajev és Gyenyikin vörösek és fehérek.
A legutolsó hajók Odesszából! A végzet
bús fekete madara, Bú-pestén, Péterváron.
Mindenütt gyilkolástak, és nem szűnt a rémálmom.
Ó Odesszában szállott az utolsó hajóra!
Ó vonaton, gyalog, kocsin érkezett virradóra
a román királyságba! Változtak a határok.
Város és utcanevek, hadvezérek, királyok.
Nem tette le az esküt a román vasutaknál.
Chicago távolodott, de várta a textilgyár.
Ő nem lett Secheiescu. És Bukarestbe mentek.
Egy miniszter vette fel Erzsit szakácsnőjének.
Ő lakást kapott a gyár mellett. Meg is becsülték.
Ő a miniszter lovait gondozta. Megfizették.

*Párhuzamosan zajlott két nagyralátó élet.
Minek következtében én így vagy úgy, de élek!
Rigmusokat firkálok, fejfára, sírkeresztre.
Idézem kósza árnyuk, míg el nem nyel az este.
Vagy a nagy sötét erdő. Violát is hívhatnád!
A derengő tisztáson, ki tudja, kik várnak rád?
„Lógni fogsz, nem nagy ügy, nem nehéz megjósolni –
hallom, rekedten nevet. – Innen is meg fogsz lógni!”
„Ne zavarjad – hallottam Jellasics feddő hangját. –
A nagy háborút idézi és két vitéz nagyapját.
És ellógni? Ugyan, hova lóghatna innen?
Hisz a nagy sötét erdő tulajdonképpen nincsen
sehol! Hova mehetne? Seholból a seholba?”
„Egy született túlélő. Másképp már ő se volna!”*

2019. december 23-24.

Látszat-jellem

Ferencz Imre

Peremvidék

Itt élek én a széleken. A végeken.
Itt ered a Maros, az Olt.
Itt csordogál az életem.
Nem járt erre Franz Kafka sohasem.
Peremvidék. Itt folyik a perem.
Diót nem, csak csontot tört itt a történelem.
A kastély romokban hever.
A földmérő néha üzen.

Peremvidék. Itt folyik a perem.
A hamistanút jól ismerem.
Eltelt itt már nekünk sok telünk.
Voltunk. Vagyunk. Eltelünk?
A hely az marad, ami volt:
zászlón lyuk, térképen folt.
Itt a sorsunk mindig bogra fut.
Oldogatjuk hát a bogot.
Ránk törő gyűlölet, harag.
Néma torony, rekvirált harang.

Peremvidék. Eltöltöttünk itt sok telet.
Örültünk, ha jött a kikelet.
Betörő csődület kiáltott jelent.
A becsület, a tisztesség megfeszítettett.
Remény, persze, mindig maradt...
S biztatás, hogy ne hagyj el magad.
Járt volna, tudjuk... Nem jutott!
Adni nem! Csak elvenni tudott...

Peremvidék. Itt csorbul az életem.
Nem járt erre Franz Kafka sohasem.
A kastély romokban. A földmérő nem üzen.
Valaki megrágalmazott, azt hiszem...
Egy regény, amely befejezetlen.
Túlél engem is majd a szégyenem...

2020. április 17.

Eszteró István

Amit história vét

Szorít a cipóm, vissza is viszem
máris kicserélni megfelelő számra,
nem lehet zűr, fennakadás, hiszen
nálam a gépileg nyomtatott számla,

bár a kedvem is így lehetne rögtön
visszacserélni egy nagyáruházban,
ha nyugtalanul szorong, mint a börtön
rácsára hullt fény csíkozott ruhában,

minden negatív gondolat fejemből
visszakerülne zajongó bőrzére,
és gondtalanul kanyarodnék egyből
víg szemléletet kínáló korzóra,

emlékeim közül is kicserélném
jóra változtatva visszamenőleg
ezer baklövés, és sikerélmény
állítaná be őket kedvezőnek,

sőt azt is, amit a história
vét Trianonjaival évről évre,
keressen az árus becses holmija
közül elfogadhatóbbat cserébe,

mert szűk a csizma, mállik papírtalpa,
szivárog, zúdul keresztül-kasul,
háborúk mocska és békék salakja
visszafogja lépteink makacsul,

ha nincs jobb, szolgáltatassák vissza árát,
hiszen panaszkönyvbe hiába írom
szavak, gyermekek, városok hiányát
a nagyáruháznak szóló papíron.

Keszthelyi György

Haza

Sötét a reggel.
Ideje hazamenni.
Melyik hazába?

Azért

merthogy felemás
és ráadásul fonák
annyi tartalom,

merthogy az Isten
is csak egy kovácsoltvas
fekete kapu,

merthogy harang zeng
és őszeesebb a nyár,
hazug a halál,

merthogy pirkadat
hasít az éjszakába –
élni kell nagyon.

Viola Szandra

Trianonra

Minden egyes leélt napodnak
létezett egy ideája,
mielőtt eljött,
és létezik most is.
De száz éve nem úgy élsz
és nem akkor,
de legalább ott.

Csak éjszaka mersz
visszagondolni,
mert az emlékeket
sötétben kell előhívni,
mint a fontosabb fényképeket.
Reggelente elkap a köhögés,
a Hargitán olyan erős a levegő,
hogy dohányfüstnek is beillenék.
Sűrű, hideg és ragyogó,
csak jó mélyeket lélegeznek itt
a költők és már kész is az ihlet:
teli a tüdő verssel...,
ami most kiszakad,
mégis csak egy csendes sóhaj.

Laczkó Vass Róbert

Országimázs

korába rokkoló nemzedék ez
tele bölccsel aki sose kérdez
csak állít konokul ex cathedra
figyeld amit mond és ne fogadj rá
ahogy kiátkoz vagy épp kitüntet
viszolyogsz és hányiger kerülget
csalatkozhatatlan izmusokkal
alja szándékkal ha nem is okkal
képmutatása mint ősi dogma
csökönysödik bele a jogba
forradalom elméleti síkon
hogy az ágytálatat rád borítom
és minden ami kettőnk illet
alulról nyaldos bizonyos szintet
hogy egy szavadban se lehess biztos
aki lebuktat jól meg is rugdos
erkölcsi hullaként kiterítve
sulykolnak valami pártelitbe
tiszteesség helyett hol tolerancot
aggatsz magadra divatos flancot
idegen tollat pedig valahány
messziről bűzlik mint egy kacagány
elállatiasodó közösség
szörnyülködünk hogy vajon mi jön még
szónoklatainkat acsarkodva
rángatjuk le a hétköznapokba
mert feszülni sem tudunk egymásnak
agyaraink állkapocsig vásnak
ahogy a gyöngék torkának esve
marjuk ha bírjuk reggel meg este
részigazság minden hullámhosszon
uralkodik rajtunk hogy megoszson
s ha mégse lennél porig alázva
siserehad jönne s levadászna
kétség ne legyen hol tabu nincsen
barbárok marakodnak a kincsen
ordítóznak fuldokló torokkal
ideologizált indokokkal
s mintha bukásod magad okoznád
gyalázzák meg isteneid szobrát

Az agyamba nézett s nevetett

MAJD LESZ VALAHOGY!

Zorkóczy Zenóbia

Az optimizmust anyámtól tanultam.

Drága jó édesanyám mindig azt mondta: *majd lesz valahogy!*

S igaza is volt. Mindig volt valahogy.

Például, évek óta nem tudtunk kaszálni a kertben, mert vagy időnk nem jutott rá, vagy ember nem akadt, aki lekaszálja. Már annyira szégyelltük a dolgot, hogy inkább nem is mentünk a kertbe, hogy ne lássuk.

Kérdeztem anyukámtól: *mi lesz így?* Azt válaszolta: *lesz valahogy.*

A karantén alatt egyre jobban kezdtünk vágyódni a kertbe. Kimentünk cseppet vigyázkodni, s hát mit látunk? A fűből széna lett a télen. Úgyesen felgereblyéztük, s buglyákat csináltunk. Nézték is az emberek, hogy márciusban nekünk már van szénánk. Kérdeztem édesanyám: mi lesz

a buglyákkal így húsvét előtt? Mit szólnak hozzá az emberek? Mert falun ugye jól működik a csepűtelefon, s megszólnak, ha nem viselkedünk helyesen. Újból azt válaszolta: *lesz valahogy.* Ráhagytam. Legyen, aminek lennie kell!

Másnap reggel látom, hogy üres a szobában az ágya. Futok ki a kertbe, hát kéremszépen hajnalosan mind a húsz buglyát szétterítette jó vastagon a telek szélén, merthogy – azt mondja – komposzt lesz belőle.

Hát, gondoltam, nagyon találékony az én anyám. Ezt is megoldotta. Lett valahogy.

Aztán mind vakargattuk a fejünk, mert összevissza nőtt a vén fák tövében egy csomó csemete: szilva és meggy. Megtáncsoztuk, hogy válság idején az ember

nem vág ki fát, nem dob ki semmit. Neki-gyűrűkötünk, és csináltunk egy csemeteket. Én ástam és temettem, édesanyám meg keresett az úton valami jófajta trágyát, mert ugye tehenünk még nincs.

Képzelték, milyen jó a fennvaló! A trehányágunkért is kaptunk az Istentől ingyen vagy száz csemetét. Megjegyzem, hogy az öreg fák, mielőtt meghalnak, magoncokat, vagyis csemeteket hagynak maguk után.

Szép egyenes sorokba beültettük őket, mert ezt megtanultuk már a németektől – addig jártunk oda idénymunkára –, és már mi is bőcsködhetünk bárkinek, hogy van egy ügyes faiskolánk. Persze, nem mondjuk, hogy ingyen.

Aztán felbátorodtam anyukám ügyességén, és gondoltam, én is kipróbálom

ezt a varázsigét: *lesz valahogy.* Fiamat két hete kérlelem, hogy mozogjon valamit. Ő persze bizonygatta, hogy nincs mit, és nincs hol sportoljon. Az elején én is elhittem neki, de egy hajnalon, mikor kimentem szétnézni a fent említett kertben, bevillant az agyamba, hogy ez egy tökéletes terep, pont akkora, mint egy futballpálya, és most már szépen ki van takarítva, szép egyenes, talán jól lehet szaladni rajta. Gyorsan kipróbáltam, futottam pár kört. Aztán kirángattam fiamat az ágyból, hogy ő is fusson legalább annyit, mint az anyja.

Így esett, hogy rájöttem, a kertünk mindenre jó.

Ehhez is a karantén kellett.

Igaza volt anyámnak: *majd lesz valahogy.*

AZ ELŐRETOLT HELYŐRSÉG ÍRÓAKADÉMIA

ÚJ PÁLYÁZATA FIATAL ÍRÓKNAK ÉS IRODALOMKRITIKUSOKNAK

Új pályázatokat hirdetett meg a Kárpát-medencei Tehetséggondozó Nonprofit Kft. (KMTG) az Előretolt Helyőrség Íróakadémia nevű projektje keretében, pályakezdő szépírói és irodalomkritikusi kategóriákban.

A 2020–21-es tanévben **15 (tizenöt) – 10 szépíró és 5 irodalomkritikus** – alkotó részesülhet jelentős szakmai és anyagi támogatásban. A KMTG a pályázat nyerteseinek egyedülálló tanulási és továbbképzési lehetőségeket kínál: jeles írók irányításával műhelymunkákon vehetnek részt, megvalósíthatják alkotói kiteljesedésüket, és korszerű önmenedzselési módszereket sajátíthatnak el.

Olyan 18 és 25 (irodalomkritikusok esetében 18 és 30) év közötti szépreményű tehetségek jelentkezését várják, akik még nem rendelkeznek önálló szépirodalmi kötetel, de már fel tudnak mutatni tehetségüket bizonyító írásműveket, és úgy érzik: alkotói pályájuk kibontakozását elősegítheti az Előretolt Helyőrség Íróakadémia oktatóinak iránymutatása, szakmai tapasztalata, egy alkotói közösséghez való tartozás, a pályakezdés nehézségeinek áthidalásához nyújtott szakmai, szellemi és anyagi támogatás.

Az íróakadémiai képzés időtartama 3 év.

A pályázat nyerteseinek a KMTG 1 évre szóló, havi nettó **100 000 (százezer) Ft** tanulmányi-alkotói támogatást ítélt oda. Amennyiben a hallgató teljesíti az Íróakadémia szakmai elvárásait, a KMTG a szerződést további 1 + 1 évre meghosszabbítja.

A KMTG elősegíti továbbá a szerzők arra érdemes műveinek megjelentetését, író-olvasó-találkozók, fellépési lehetőségek szervezéséről és médiajelenlétről gondoskodik, valamint szakmai kérdésekben képviseli a pályakezdők érdekeit.

A korábbi évek tapasztalatai alapján elmondható, hogy az Íróakadémia által biztosított képzés beváltotta a hozzá fűzött reményeket. Számos tehetséges és elhivatott pályakezdő élt a felkínált lehetőségekkel, és önálló kötetel lépett az irodalomkedvelő, műértő közönség elé. Az Előretolt Helyőrség Íróakadémia gondozásában, az **Enumeráció** debütsorozatban már 9 kötet jelent meg, és az idén újabb 18 könyv lát napvilágot. Ifjú szerzőink eddig 3 Gérecz Attila-díjat, a Magyar Írószövetség 2 debütdíját, a Magyar PEN Club 3 Khelidón-díját és a Magyar Művészeti Akadémia nívódíját is elnyerték, számos egyéb díj és ösztöndíj mellett.

A pályázatok benyújtásának határideje 2020. augusztus 16., vasárnap éjfélig.

A pályázatokról további információkat szerezhetnek a KMTG honlapjáról: <https://kmtg.hu/palyazati-kiiras-palyakezdo-szepirok-es-irodalomkritikusok-reszere-2020/>

A múzsa csókja

vers

Edgar Allan Poe

Neked

Álmomban hallom, lugasok rejtekén
madár zengi buja dalát,
zene a szó, mi ajkadon kél,
mi sosem szól már újra talán.

Szemed ott járt a csillagok között,
lám most keserűen a földre néz,
hol koporsód gyászára öltözött
a késő csillagos éj.

Szívem, szívem – sóhajtom éberem,
de az álom emléke még melletted tart,
s a rút valóságot így feledem,
hogy egyszer mégis a földé leszel majd.

Charles Bukowski

Akár a veréb

Hogy életet adhass, el kell venned legalább egyet.
Elsüllyedünk kudarcaink mélyre ásott üregében,
a vértengerben elmerülünk.
Úszom, alattam halraj-koszorú, körülöttük
fehér hasú, büzlő szörnyek szegélyezik a tördelt alakzatot.
Már rég halottak, csak a látványt rombolni maradtak ott.
Gyermekeim, csak azt tehettem, amit a madarak is
megadhattak volna neked. Öreg vagyok
az ifjúság korában, sírok a boldogság éveiben.
Gyűlöltelek, mikor még nem kellett ennyi bátorság
szeretnem téged.

Drávcz Zsolt fordításai

NÉPTÁNC ÉS KORTÁRS TÁNC A NAGYVÁRAD TÁNCÉGYÜTTESNÉL

Péter Beáta

A magyar hagyományos tánc- és zenekultúrát feldolgozó előadások, kortárs táncművészeti produkciók, műhelymunkák, nevelési projektek, amatőr néptáncscsoportok felkarolása: a tizennyolc éve alakult Nagyvárad Táncegyüttes aktív szereplője a régió kulturális életének.

A Nagyvárad Táncegyüttes 2002 februárjában alakult a Nagyvárad Állami Filharmónia folklór szakának magyar tagozataként, jelenleg a Nagyvárad Szigligeti Színház egyik társulataként működik. A társulatok között számos koprodukció jön létre. „Nekünk is van olyan előadásunk, amelyben szerepel színész vagy bábszínész, ezenkívül az évek során létrejöttek olyan színházi előadások, amelyekben táncosok szerepeltek. Próbálunk minden évadra egy nagyszínpadi produkciót tervezni, ami inkább néptáncos előadás. Ebben az évadban a *Katonaének* című előadást mutattuk be február 21-én: nagyon sok néptáncot, népzenei tartalmat, de Bartók-kórusművek is elhangzanak benne, egyértelműen túlmutat egy folklór műsoron, inkább egy táncszínházi jellegű produkció lesz” – magyarázta Szabó Enikő Ágnes táncvezető.

A nagyszínpadi produkciók mellett néptáncos és kortárs táncszínházi stúdió-előadásokat is színpadra visznek. A táncegyüttesnek saját zenekara is van, öt állandó zenésszel, így a néptáncelőadások, esetenként pedig a kortárs táncszínházi előadások is élő zenével zajlanak, illetve a filharmónia zenészeit is bevonják a produkcióikba.

A Nagyvárad Táncegyüttes évente szervez turnékat Székelyföldre is, a környéken pedig Margittára, Nagykárolyba, Szatmárra, Szalontára, Érmihályfalvára és Érsemlyénre is elviszik az előadásait. Évről évre részt vesznek az Erdélyi Hivatásos Néptáncgyűtesek Találkozásán és különböző fesztiválokon. Magyarországon néptáncos előadásait a Hagyományok Házába, a kortárs táncprodukciókat a Bethlen Téri Színházba viszik el, de rendszeresen fellépnek Miskolcon, Egerben és Dunaújvárosban is.

Munka a közösségért

Az együttes munkatársai az amatőr néptáncmozgalmat is felkarolták, Bihar megye néptáncscsoportjaihoz járnak tanítani, illetve különböző színházi, népi és táncszínházi nevelési programok keretében szövegezik meg a fiatalokat. „Az első ilyen programunk *A színház az iskolában, iskola a színházban* projekt keretében jött létre *Hidavatás* címen, az Arany János-évforduló apropóján, és e köré próbált szerveződni, 2018-ban voltak az első bemutatók. Forgács Zsombor fogja össze ezt a munkát, elsősorban ő jár ki oktatni a csoportokhoz, a múlt évadban csatlakozott ehhez a projekthez Tasnádi-Sáhy Péter rendező, ő próbálja színházi formába terelni ezeket az előadásokat. Tavaly Adyhoz kapcsolódón a *Tánc az ugaron* nevet viselte a projekt, és az ugar témakört járták körül. Fontos, hogy a résztvevő csoportok ilyenkor megismerkednek egy táncanyaggal, koreográfiákat tanulnak be. Ezeket 5–6 helyszínen – felosztva a csoportokat – egész estés műsorok keretében mutatják be. A tavalyi évadban az összes csoport bejött, és a színház előtti téren eltáncolták a két évaduk koreográfiáit,

Pillanatképek a Népek tengere és a Vakfolt című előadásokból

mindezt Novák Eszter rendezte egybe” – mesélte a táncvezető. Kifejtette, amikor 2012-ben Dimény Levente lett az együttes művészeti vezetője, egy saját utat képzelt el. Azt szerette volna, hogy a Nagyvárad Táncegyüttes egy saját táncnyelvet alakítson ki, amely népi és kortárs elemeket is használ. Olyan koreográfusokat hívott, akik a kortárs tánchoz, akár a fizikai színházhoz álltak közel. „Az volt ezzel a cél, hogy több mindent kipróbáljon az együttes, ezek a tapasztalatok egy mederbe terelődjenek és ezáltal egy sajátos arculat jöjjön létre. A néptánc folyamatosan jelen volt az életünkben, csak mellette kipróbáltunk más dolgokat is.”

A kortárs táncszínházi vonal

Míg a néptáncelőadásokban a teljes táncos dolgozik, a kortárs táncelőadásokban kevesebb táncos vesz részt, leginkább fiatalok. Évadonként egy-két táncszínházi produkció születik, egyiket Györfi Csaba, az együttes koreográfusa, a másikat egy vendégalkotó rendezi. „Ez egy folyamat, nem hirtelen profilváltásról van szó. Dimény Levente a kettőnek az ötvözetét próbálta fenntartani, tehát azt, hogy

úgy használjuk fel a néptáncot, hogy közben progresszív kortárs táncszínházi előadások jöjjenek létre. Ez most picit kettévált, megmaradt egy erőteljes folklórvonal és egy erőteljes táncszínházi vonal” – avatott be Györfi Csaba koreográfus.

2015-ben az együttes saját nemzetközi tánc- és ösztönművészeti fesztivállal jelentkezett. Az Infinite Dance Festival középpontjában a táncszínházi műfajok állnak: a klasszikus és kortárs balett, néptánc, kortárs tánc, de kiegészítő programok által a hip-hop, mazzorett, street dance is helyet kap.

Györfi Csaba elmondta, hangsúlyosan jelen vannak az együttes életében a műhelymunkák, sokat kísérleteznek, tréningeznek. „Ebben az évadban négy darab húszperces szólót csináltunk, amely egy összefüggő előadássá nőtte ki magát. Tavalyról két előadást hoztunk át: az *Idegen* című produkciót, amelyet én rendeztem, és a *Vakfoltot*, amelyet Tökés Imola. Emellett van egy népszerűsítő, ismeretterjesztő, nevelési projektünk, amelyet iskolákba viszünk el, ez egy interaktív program a táncszínházról. Már két évada viszünk, és jövőre is fogjuk, már

a harmincadik előadásnál tartunk, nagyon szeretik a gyerekek” – ismertette a tervek is a koreográfus.

Az interaktív Vuk (egyelőre) elmarad

Tervben volt a *Vuk* gyermekelőadás bemutatása is, amelyet Györfi Csaba rendez, ám a koronavírus járvány miatt a társulat kénytelen volt leállni, csak most kezdenek újra próbálni. Györfi szerint a *Vukot* oly mértékben interaktívra tervezték, hogy egyszerűen nem lehet betartani a nézők és a színészek közti, újabban előírt távolságot. Emiatt szeptember előtt esély sincs arra, hogy bemutassák. „Mi csináljuk, készülünk, és úgy állunk már, hogy egy főpróbahéttel akármikor megvan, be tudjuk mutatni. Csak várjuk, hogy mikor lehet ez a főpróbahét, mikor lehet a gyerekeket bevonni egy interaktív előadásba” – mondta a rendező.

Az elmúlt két hónapban az együttes Facebook-oldalán igyekezett közel maradni közönségéhez, régi előadásait lehetett megtekinteni. Újabban tréningeznek, próbálják behozni a kimaradást fizikailag is.

prózavers

MIND MEGMONDTÁK*

Az egyik idézte, hazádnak rendületlenül, a másik szavalta, ne hagyjátok a templomot. Volt, aki fogcsikorgatva zokogta: ha nem lehetsz már benne szálfá, legyél hát cserje, vagy legyél csak gyom. És volt, aki követelőzött, adjátok vissza a hegyeimet, és volt, aki lázadt, elégünk van már, elégünk, és volt, aki meggyőzött, az álmok nem hazudnak.

Hittem nekik, velük sírtam, együtt mormoltuk fogak közül, növesztik titkon szőrüket már a hatalmas meszelők, de voltak,

akik útközben orra buktak, és nem álltak fel, nem lehet, bizonygatták, és voltak, akik felálltak, de nem tartottak velünk, más utakon mentek: hazádnak rendületlenül légy híve Svédországban, nem hagyták a templomot, a templomot s az iskolát Kanadában, s szálfá vagy gyom, ki tudja, mik lettek Németországban, a hegyeket pedig Amerikából követelték vissza, és voltak, akik álmaikkal gyermekeiket sem tudták itthon tartani, és voltak, akik... mindegy...

Csak én tudom, csak te érted,

mit ér a templomon a mázsás lakat, a bejáratnál a döglött galamb, a falakról málló vakolat. Csak bennem, csak benned ég tovább az erdő, csak minket horzsol már az alkonyat. De hol lesz a fiad, és hol a lányod, ha egyszer mégis megvirrad?

* Az *Estére megöregszel* című cikusból. A versben jelöletlen idézetek olvashatók Farkas Árpádtól, Ferencz Istvántól, Kányádi Sándortól, Magyar Lajostól, Reményik Sándortól, Sütő Andrástól, Veres Pétertől, Vörösmarty Mihálytól és Wass Alberttől.

Borsodi L. László

Tánc

EGY POHÁR VÍZ

– Öcsi, hozz egy pohár vizet!
– Nem hozok!

Általában ezzel az egyszerű és ártalmatlannak tűnő rövid kis párbeszéddel kezdődött a verekedés. Azt nem tudom, valóban szomjas volt-e a bátyám, és azt sem tudhatom, mit válaszolok, ha bundás kenyeret vagy éppen süsselgővel töltött csirkét óhajt savanykás körettel, ananászdarabkákkal megspékelve, zöld-fehér petrezselyemmel és hagymakarikákkal – mert Fradi-drukker volt, és igen, itt, Csíkban –, ám sejtem, hogy miután kéjesen kiszüröcsöli a vizet, eltartott kisujjal, mintha csak figyelmeztetni akarna, még egyet kérni fog, vagy elmajszolja a bundás kenyeret, talán a töltött csirkét, nos, mindezek után rögtön észrevette volna, hogy nincs rajtam sapka, és ha bölcs előrelátással azonnal fölteszek egyet, akkor nyilván nem lett volna zöld-fehér. Olyan nem gyártottak a kötöttárugyárban. Mert ha ezekhez a színekhez hozzáadjuk pirosposztag arcainkat, egyenesen a magyar zászló színeit kapjuk. Pont itt. Lám, erre is gondoltak a kötöttárugyár irodáiban. Hogy az szentségtörés lenne. A szocialista baráti viszony hűvös szentségének a kerékbe törése. Reccs. Az, hogy bárminemű szentségnek hűvösnek kell lennie, nyilvánvaló volt számunkra, mert valódi szentekkel csak a jéghideg kőtemplomban találkoztunk, és óhatatlanul ahhoz a hőmérséklethez társítottuk őket. A fagyoszentekről nem is szölok, ott dermedezett Pál, Péter, József jobbra és balra, és valahol fönn őfreskósága, az Úr is. Jóllehet járhattak a mi

járdáinkon is, ám senki nem ismerhette fel őket irhabundában és báránybőr kucsmában, abban az öltözékben inkább hasonlíthattak Nicu bácsira, mint önmagukra, mert ha egy csöpp eszük volt, akkor így öltözködtek, hisz télen vannak a nagydarab, vasos ünnepek, akkor kell errefelé jönni, és eszük, az volt, ha már Pál is ilyeneket mondott, hogy *a hit a nem látottakban való bizonyosság*, kibekelve a kételyt, mint egy Gabrovitz. Tehát, nyugodtak lehetünk, biztos láttuk őt.

”

Odakint a szél fújdogált, nem vettünk róla tudomást, ő csak fújt, megszáritotta az aznap festett képeket, meg-megcsikorgatta a magas tornyok kakasát, majd az asszonyok hosszú haját borzolta össze. Megszólalt a csengő.

Talán a Szűzanya volt az egyetlen kivétel a hűvösség alól, mert ő az ölében tartotta a testet, amiből a sárgásfehér, meleg fény áradt.

Aznap, kora délelőtt, nem kellett vízért mennem. Mindketten elmaradt házi feladatainkat írtuk. Odakint a szél fújdogált, nem vettünk róla tudomást, ő csak fújt, megszáritotta az aznap festett képeket, meg-megcsikorgatta a magas tornyok kakasát,

majd az asszonyok hosszú haját borzolta össze. Megszólalt a csengő. A postás volt, átnyújtott egy papírt, azt mondta, távirat, azzal elsietett. A nagybátyám, anyánk féltestvére üzent Zsibóról: *„meghalt édesanyád, gyere haza”*. Meghalt a zsidói nagymama. Várható volt, mert elég régóta betegeskedett, mégis megdöbentünk, hisz a betegség hozzátartozhat az ember több napjához is, a halál csak egyhez.

Ritkán jártunk Zsibón, talán háromszor, négyszer, alig néhány-szor láttuk nagymamát, sajnos. Arra még tisztán emlékszem, egyszer cukros, meleg tejes cérname-télttel várt, ezzel akart kedveskedni nekünk, mivel a többi unokának az volt a kedvence. Ám csalódnia kellett, mert mi nem voltunk köszönőviszonyban a tejjel, és undorult ki arcunkra. Aztán hátramentünk a gyümölcsösbe, és ott egy hatalmas, Béla keresztnévű nyúl iramodott felénk, és mi előle a ház irányába, egyenesen vissza a cukros tejes tányérhoz.

Még volt egy jó óra, míg édesanyánknak érkeznie kellett az iskolából. Addig mit tegyünk? Telefonáljunk? Várjunk? Inkább várunk, úgy döntöttünk. De hiányzott valami. Hiányzott a gyász. Legalább sírnunk illene. Hogyan fogadjuk édesanyánkat? Mintha mi sem történt volna, szenttelenül: „szervusz, Pista bácsi írt, meghalt nagymama, meghalt édesanyád”? Akkor elhatároztuk, hogy sírni fogunk, s ha majd el is apadnak a könnyek, legalább kisírt lesz a szemünk. Egymással szembe álltunk, és felváltva pofozni kezdtük egymást. Egy neki, egy nekem. Egy

Kalapnyai haza

neki, egy nekem. De nem jöttek a könnyek, nem volt elegendő düh és elszántság a pofonokban. Csattantak, szomorúan, tehetetlenül. Mint amikor egy végeláthatatlan sártengerben lépkedünk, borzas, iszapszínű felhők árnyékában. Akkor citromsót vettünk elő, azt

szippantottuk föl. Tüsszögtünk, taknyunk-nyálunk összefolyt, jött egy kis könny is, de csak anynyi, mintha egy kis zümmögő bogárka szállt volna szemünkbe. Inkább úgy néztünk ki, mint két újonc influenzás, ezért visszatértünk a pofozkodáshoz. Hiába. Aztán csak ültünk, és néztünk ki az ablakon.

Mikor megérkezett édesanyám, rögtön megéreztem az illatát, a friss kenyér illata volt az, ami mindig vele érkezett, ott kuporgott a vekni a szatyorban, és elvegyült a szappan szagával, amivel lemosta krétaporos kezeit munka után. Tudom, a bal kezét óvatosabban mosta, azon volt a smaragdgyűrű, amit otthonról kapott, és olyan jól illett zöldes szeméhez. Hosszú, sötét hajszálai közül az évszak kedvenc szelei bújtak elő, kellemes hűvösségük jólesett pirossá pofozott arcunknak. Aztán becsukta maga mögött az ajtót, leroskadt a fogas alatti ülőkére, és azt mondta, nagyon fáradt vagyok, kedves fiam, hozzá egy kis vizet nekem, légy szíves. Itt van, tessék, édesanyám, igyál, pihenj meg, mondtam. Kiitta a poharat, fölállt, és szép barna kabátkáját a fogasra akasztotta. Csak ezután látta meg az asztalra kiszórt citromsót és kipirult arcainkat. Miben sántikáltok, kis bikficek – szolt mosolyogva, és a fejünkre tette a kezeit –, mégis mit csináltok, mikor nem vagyok veletek? Akkor eleredtek végre a könnyeink is.

A vadász

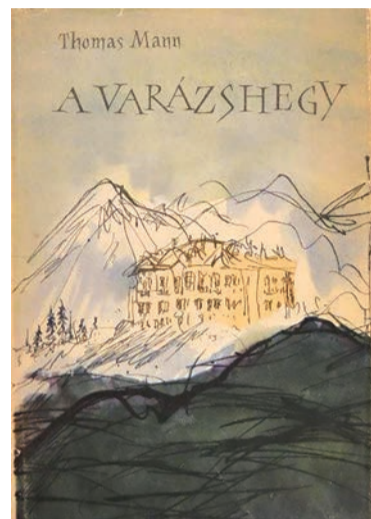
Varga Melinda ajánlja

A LEGKISEBB IDŐEGYSÉG A HÓNAP

„Mi az idő? Titok – léttelen és mindenható.” – írja Thomas Mann *A varázshegy* című regényében, amelynek eszenciáját a karantén alatt sikerült igazán megértenem, és élveznem a novellának szánt, remek írásművet. Korábban többször nekifutottam, megvallom, át-átugrottam egy-egy bekezdést, a lelkesedésem csupán Madame Chauchat karja, suhanó ruhája, kirgiz szeme miatt nem hagyott alább. A női szereplő rendszerint izgalmas, szövevényes, érzéki történetet hoz be egy regénybe, felgyorsulnak az események, az olvasó idegei pattanásig feszülnek. Rendszerint. De nem *A varázshegyben*.

A szerző cselesen indít, Hans Castorp történetét akarja elbeszélteni, de már a harmincadik oldalán rájövünk, hogy az unokaöccséhez, Johachimhoz látogató, végül a berghofi szanatóriumban ragadó főhős az írónak csupán ürügy arra, hogy az időről és az emberi jellemről értekezzen hosszú fejezeteken át, s még a dialógusokat is erre használja fel.

Ahhoz, hogy a regény kulcsmotívumát, az időt megértsük, mi magunk is ki kell lépünk a megszokott idő-fogalmunkból, olyanokká kell válnunk, mint a sasok, a levegő királyai (a sas és a galamb szintén fontos jelkép a műben). Elég nehéz, hogy ne az órát, a napot, a hetet számoljuk, hanem

a legkisebb időegységünk a hónap legyen. A vesztégár idején, akárcsak Hans Castorp, én is másképp kezdtem szemlélni az időt és a körülöttem zajló eseményeket.

Egy dombok között fekvő idilli kicsi faluban lakom, Kolozsvár mellett, naponta kimentem a közeli erdőhöz, és sétáim közben az időről, a szerelemtől, a halálról és a háborúról, a szabadságról, a hitről elmélkedtem, akár a peripatetikus filozófusok. Semmi sem akadályozott meg abban, hogy akklimatizálódjak az új helyzethez, azaz túléljem a nem-történet, az egyhangúságot. Figyeltem a fákat, a madarakat, a zöldülő, majd virágba boruló mezőt. Mindennap ugyanazon az ösvényen ugyanoda lyukadtam ki, mégis mindig más volt, s mintha Cladwia Chauchat kirgiz szeme is fel-feltűnt volna az ég kékjében.

Ebbe a misztikus időegységbe jól belefért Settembrini, Naphta, Behrens, Peeperkorn és Johachim alakja. Volt időm azon is gondolkodni, hogy a szerelem a szeretet magasabb formája-e, s hogy „a dolgok végén valóban nincsen egyéb, mint a test, a bőröm és a fog”.

Thomas Mann: *Varázshegy*. Európa Könyvkiadó, Budapest, 1960

EZERNÉGYSZÁZ REMEKMŰ A VILÁGLÍRÁBÓL

Pomogáts Béla a modern magyar költészet Odüsszeuszának nevezi Faludy Györgyöt, amivel kár is lenne vitatkozni. Zseniális elme, örökifjú volt, legkiválóbb költőnk egyike. Műfordítóként is briliáns, jó példa erre a *Test és lélek* című műfordításköte, amely mintegy ezernégyszáz verset tartalmaz a világlíra legnagyobbjaitól. Faludy nem a csak közismert verseket fordítja le újra, inkább arra törekszik, hogy a kevésbé kanonizált műveket ismerjük meg. A könyvben mintegy ötszáz olyan költemény szerepel, amelynek nem volt magyar fordítása.

Olyan, mint egy világirodalmi lexikon, az antik költőktől a perzsa, arab, héber, szanszkrit, japán poétákig mindenki jelen

van, akiről tudni érdemes. Egyik különlegessége, hogy az életrajzokat is Faludy jegyzi.

A Villon-versekhez hasonlóan ezek sem csupán műfordítások, a költő az életérzést is „lefordítja”,

időben közelebb hozza hozzánk. Szóhasználat a mai, költői képei nem erőltetettek, mesterkeltek. Gyakran veszem elő ezt a könyvet, ha utazni akarok az időben.

A mai kedvencem Georg Trakl *Panasz* című verse:

Álom s halál, a zord sasok keringenek fejem körül éjjel. Az ember színarany képét jégvízzel mossa el az öröklét. Vad szirteken széttörnek bíbor testeink. Sötét hanggal panasz sívít a tengeren. Nézd, zúgó bánatom húga: Egy félénk csónak elmerül a csillagok s néma arcú éj alatt.

Faludy György: *Test és lélek*. Alexandra Kiadó, Pécs, 2005

vers

Kovács Újszász Péter

Kiválasztottak

Új lakhelyünk
téglaszínű ketrec,
lábunk alatt még sarjad a fű,
tollunk vörösen, feketén csillog.
Nem gondolunk a jövőre,
csak a rácsokat tanuljuk meg kiismerni,
fejünk kifér közöttük,
mégsem csíphetünk a másik taréjába,
túl nagy a távolság.

A felkészülés újabb fokozata

Megfürdettek, és megcsonkítottak,
most ketrecekbe zárnak újra,
alattunk kukoricaháncs.
Az aljzatba gabonát rejtenek,
hogy élelem után kutatva erősödjön a láb.
Nem látjuk a másikat,
csak kukorékolása hallatszik át,
félti területének határait.

léghajó

Gödri Dániel

Otthon

Egy új nap
Egy új vidéken,
És csak rám vár,
Egy új világ,
Egy új kezdet,
Hegycsúcon ülő hold,
A fák között suttogás,
A víz hullámzása.
Hallom, ahogy a szél
A nevemen szólít.
Süvít a síkság fölött,
Vad, akár a folyó,
És forró, akár a nap.
Idetartozom
A csillagos ég alá,
Ahol a sasok magasán szállnak.

GÖDRI DÁNIEL Sepsiszentgyörgyön született 2005-ben, Kálkon töltötte gyermekkorát, jelenleg Budapest mellett, Erdőkereszen lakik. A veresegyházi Kálvin Téri Református Általános Iskola 8. osztályát végezte el idén júniusban.

LAPSZÁMUNK SZERZŐI

Bálint Tamás (1985, Székelyudvarhely) költő, közgazdász
Bogdán László (1948, Sepsiszentgyörgy) költő, író, újságíró
Borbé Levente (1967, Csíkszentimre) könyvtáros, író
Borsodi L. László (1976, Csíkszereda) költő, irodalomtörténész, kritikus, tanár
Böszörményi Zoltán (1951, Arad) költő, író, szerkesztő
Bukowski, Charles (1920, Andernach – 1994, Los Angeles) költő, író
Czilli Aranka Ágota (1982, Kovászna) költő, tanár
Cseke Róbert (1984, Alsóajra) költő
Dimény H. Árpád (1977, Kézdivásárhely), újságíró, költő
Drávucz Zsolt (1997, Szolnok) költő, műfordító
Duma-István András (1955, Klézse) költő, író, művelődésszervező
Eszteró István (1941, Végvár) költő
Ferencz Imre (1948, Kászonaltíz) költő, szerkesztő
Gere Nóra (1995, Csíkszereda) költő
Gödri Dániel (2005, Sepsiszentgyörgy) költő
G. Szabó Ferenc (1968, Sepsiszentgyörgy) költő, író
Keszthelyi György (1955, Kolozsvár) költő, író
Kozma Attila (1977, Kovászna) színész, humorista
Kovács Újszász Péter (1996, Kolozsvár) költő, műfordító
Lackó Vass Róbert (1976, Gyergyóremete) színművész, énekes, költő
Miklósi Szabó István (1977, Sepsiszentgyörgy) író
Péter Beáta (1982, Csíkszereda) teatrológus, újságíró, szerkesztő
Poe, Edgar Allan (1809, Boston – 1849, Baltimore) költő, író, szerkesztő, kritikus
Sántha Attila (1968, Kézdivásárhely) költő, író, irodalomtörténész
Szakács István Péter (1957, Székelyudvarhely) tanár, író, publicista, irodalomtörténész
Szondy-Adorján György (1971, Csíkszereda) költő, író
Vass Tibor (1968, Miskolc) költő, képzőművész
Varga Melinda (1984, Gyergyószentmiklós) költő, szerkesztő
Vári Csaba (1978, Székelykeresztúr) költő
Viola Szandra (1987, Szentes) költő
Zorkóczy Zenóbia (1971, Székelyudvarhely) színésznő, előadóművész
Zsidó Ferenc (1976, Székelyudvarhely) író, szerkesztő, műfordító, tanár, néprajzkutató

Lapszámunkat **Sárosi Csaba** (1951, Szászrégen) grafikus alkotásaival illusztráltuk.

ott voltunk

ÉLETET A TÁJHÁZAKBA!

Péter Beáta

A Hargitai Megyenapok virtuális kiadásával jelentkezett május végén, június elején a Hargita Megyei Kulturális Központ. A XVI. alkalommal megtartott rendezvénysorozathoz számos intézmény kapcsolódott, köztük a Hargita Megyei Hagyományőrzési Forrásközpont is, többek között a *Virtuális Tájházak Hete* című programjával.

A Hargita Megyei Hagyományőrzési Forrásközpont 2007-ben indította el a tájházfelelősök, gyűjteményfelelősök találkozóját, hogy évente találkozási alkalmat biztosítson nekik. A cél a tapasztalatcsere, az élmények megosztása. Új kezdeményezésként 2014-től a nagyközönség számára kezdték szervezni a *Tájházak Napját*, amely 2019-ben a *Tájházak Hetére* bővült. Idén, a járványhelyzetre való tekintettel rendhagyó módon az online térben igyekeztek felhívni a figyelmet a tájházak fontosságára, a gyűjtemények értékeire.

Mivel nem volt lehetséges, hogy az érdeklődők ellátogassanak a tájházakba, kisfilmekben mutattuk be a gyűjteményeket. Fábián Kornélia 2015 és 2019 között készült *Tájak, beszélő házak* című dokumentumfilmjeiből közvetítettünk naponta az intézmény Facebook-oldalán. Településekre, gyűjteményekre lebontva, naponta 3-4 helyszínre „látogathattak” el a nézők. Ezáltal olyan emberekhez is elértünk, akik eddig nem kapcsolódtak be a programunkba, és volt olyan kisfilm, amelyet közel tízezer tekintettek meg. Emellett összeállítottunk egy kisvideót az elmúlt öt évben megszervezett *Tájházak Napjáról*,

illetve, mivel rendelkezünk egy tájházas képeslapgyűjteménnyel, azzal kapcsolatos kvízzjátékba is be lehetett kapcsolódnunk – avatott be Salló Szilárd, a program felelőse. Hozzátette, a kisfilmek továbbra is megtekinthetők az intézmény Facebook-oldalán és YouTube-csatornáján.

Székelyszentlélek. A tájházak őrzik egy adott közösség értékeit, régi életmódját

A település sajátja

Salló kifejtette, a Hargita Megyei Hagyományőrzési Forrásközpont 47 olyan gyűjteményt tart számon. A gyűjtemények mintegy fele tájházakban kap helyet, a többi olyan néprajzi gyűjtemény, amelyek kultúrotthonokban vagy iskolák termeiben látogathatók:

– Sok múzeumnak van skanzen része is, vannak jó példák, mint a székelykeresztúri múzeum szabadtéri részlege, amely nagyon jól berendezett, szakmailag is átgondolt gyűjtemény. Egy tájház jó lehetőség arra, hogy egy-egy település bemutassa saját tárgyi kultúráját, egykori

saját településükről, akár diákok segítségével, összegyűjtötték ezeket a tárgyakat, így kialakult egy személyes kötődés.

Akár időszakos kiállítások is

A programfelelős rámutatott, a tájházak gyűjteményeinek összetétele hasonló egymáshoz, viszont néhány helyen a működtetők arra is próbálnak odafigyelni, hogy bizonyos időközönként változzon a kiállítás. Példaként a máréfalvi tájházat említette, ahol az egyik helyiségben tisztaszobát rendeztek be, van egy kis pitvarrész is, viszont abban a helyiségben, amely valamikor lakófelületként funkcionált, időszakos kiállításokat lehet megtekinteni. Bemutatták itt már a fonás, szövés és kenderfeldolgozás csínját-bínját, de népviseleteket is fotókiállítás formájában.

– Az általunk szervezett programokkal tudatosítani szeretnénk a nagyközönségben, hogy ezek a tájházak léteznek, igyekszünk ösztönözni a tájházfelelősöket és gyűjteménytulajdonosokat arra, hogy minél több programot szervezzenek. A Forrásközpont minden tavasszal megszervezi a népi mesterségeket népszerűsítő programját, és ott is rendszerint arra törekszünk, hogy a tájházak udvarain legyenek a kézműves foglalkozások, népi mesterség-bemutatók. Különböző településekről szoktunk diákokat utaztatni ilyenkor, és igyekszünk, hogy a résztvevők ne csak a bemutatott népi mesterséget ismerjék meg, hanem a helyszínen található néprajzi gyűjteményt, tájházat is megtekintsék – összegzett Salló.

Miklóssi Szabó István ajánlja

KOLBÁSZBÓL KÖNYVET. DELFINEST

1988 telén történhetett, amikor Ceaușescu örülete új magaslatokba hágott minden romániai falu lerombolásának megtervezésével. Akkoriban délután jártunk iskolába valamiféle takarékosági terv miatt, ezért az édesanyám által felcsomagolt ebédemet az elvtársi képek és szlogenek alatt fogyasztottam el.

Azaz fogyasztottam volna, ha meg nem akad szemem egyik osztálytársam könyvében. Ehhez tudni kell, könyvért akkoriban már mindenre képes voltam, az osztálypénzt is elköltöttem *Tamás bátya kunyhójára*, melyhez hozzácsaptak két kiló fagyasztott halat is a mészárszékekben – csak így lehetett könyvet vásárolni. Hiába na, a diktatúrának volt gondja rá, hogy kellő mennyiségű rohadt hal álljon a lakosság kötelező rendelkezésére, az omega zsírsavakat pótolandó. A kötelezőt úgy kell érteni, hogy az amúgy is alig fogyasztó vásárló (semmit sem lehetett kapni!), ha netán talált valami vásárlásra érdemlegeset, akkor kénytelen volt hozzá megvenni, teszem azt, két kiló halat. Vagy lejárt szavatosságú halkonzervet, romlott marmaládét, zöldséget.

Osztálytársam nagydarab legény volt, látszott rajta, meg sem kottyant neki a zsíroskenyere. Nekem kolbász volt a kezemben, hála nagyapám feketevágásának (vagyis amikor úgy vágják le a disznót, hogy nem tudott róla az a nemes párt; ellenkező esetben be kellett volna szolgáltatni a felét), azt nézte mohón. Én meg a könyvét, úgyhogy mondanom sem kell, a csere hamar megtörtént. Indián és medve a borítón, a felső jobb sarokban egy delfines ábra. Szerzője neve: *Hosszú Toll*, a könyv címe: *A Sós sziklák völgye*. Akkor még nem tudtam, hogy egyszerre több tízezer emberrel estem szerelembe. Erre csak akkor döböntem rá, amikor lassan mindent tűvé tettem a *Delfin könyvekért*.

Az a sorozat, amely százazres nagyságrendben rontotta örök

olvasásra a fiatalokat, 1964-ben született meg a magyarországi Móra Ferenc Kiadónál, Rónaszegi Miklós értő gondoskodása alatt. Élt egészen 1990-ig. Halála után történt próbálkozás a feltámasztására, kevés sikerrel. „Rövid” élete alatt a *Delfin könyvek* sorozatban nem kevesebb, mint 167 cím jelent meg, vagyis csúnyán általánosítva a kiadó minden második hónapban jelentkezett egy-egy könyvvel! Egyes címekből második, harmadik kiadás is született, nem ritkán a százazret is meghaladó példányszámokban. Napjaink csaknem halódó könyvkiadóihoz viszonyítva ezek döbbenetes számok. Bár az ifjúságot vette célba, a műveket bárki szívesen olvasta. Rónaszegi gondoskodott a sok-

színúségről: alig volt nemzet, melytől ne jelent volna meg egy-egy jól sikerült mű, alig volt terület, melyet nem fedett volna le a sorozat (magyar- és világtörténet, kaland, krimi, tudományos, fantasztikus stb.)

Többségében persze szórakoztató kiadványok voltak ezek, ezért ritka volt köztük a suta,

unalmas; azóta is tudom, hogy bármit mondanak egyesek és kettések, a jó irodalom szórakoztató is lehet. Kőszegi Imre műve, az *Összkomfortos Robinson* már-már profetikus is volt, nem csupán szórakoztató (a mű a fogyasztói társadalmat figurázza ki, a benne fölvetett problémák mára valóságga váltak).

A *Delfin könyvek* sorozat a minőségi szórakozás etalonja lett. A valamikori nagy példányszámoknak köszönhetően napjainkban is könnyedén be lehet szerezni darabjait, már kolbászt sem kell adni értük. Ha meg valaki netán könyvritkaságokat gyűjt, fölhívnam a figyelmét, hogy a két részből álló delfinesek az igazán értékesek, abból is az első kiadások. Ha pedig valaki egy antikváriumban nem tudja, mit vásároljon, kérdezzen a *Delfin könyvek* után. Szavamra, nem fog csalódní (ha netán mégis, vendégem egy kolbászos ebédre).

képregény

HŐSEMBER ÉS TRÖMPLI SZUPERERŐK

írta: Szabó Kriszta és Sárosi Máttyás
rajzolta: Sárosi Máttyás

